

Lovorka Čoralić

ZADARSKI PATRICIJ LUJO DETRIKO (1672.-1749.) –
ZAPOVJEDNIK HRVATSKE KONJICE
(CAVALLERIA CROATI)

Lovorka Čoralić
Hrvatski institut za povijest
Zagreb

UDK 929Detriko, L.
355.48(450=163.42)“16/17”
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 18.6.2014.
Prihvaćeno: 9.10.2014.

Središnja tema rada upravljena je na djelovanje zadarskoga patricija, mletačkoga pukovnika i generala Luje Detrika, zapovjednika elitne prekomorske postrojbe hrvatske konjice (Cavalleria Croati, Croati a cavallo) u prvoj polovici 18. stoljeća. Rad se zasniva na uporabi postojećih saznanja iz historiografije te – poglavito – na raščlambi gradiva iz Archivio di Stato di Venezia (zbirka Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli). U uvodnome dijelu rada donose se osnovni podaci o obitelji Detriko (njezinom vojnim zaslužnicima pod stijegom Mletačke Republike), kao i o samome Luji Detriku. Najopsežniji dio rada podrobna je raščlamba sastava pukovnije kojom je Detriko zapovijedao tijekom gotovo cijele prve polovice 18. stoljeća, s posebnim obzirom na sastav njegove osobne satnije. U prilogu rada donose se popisi vojnog ljudstva u Detrikovnoj satniji.

Ključne riječi: Mletačka Republika, Zadar, Lujo Detriko, hrvatska konjica, vojna povijest, povijest 18. stoljeća

Uvod: hrvatska laka konjica – elitna mletačka prekomorska postrojba

Vojna povijest Mletačke Republike i njezinih prekomorskih stečevina, koje su obuhvaćale pretežit dio istočnoga Jadrana, stoljećima je imala brojne zajedničke sastavnice. Ratna zbivanja koja su se već od prvih osmanskih prodora u 15. stoljeću, u vremenu dugoga trajanja, odražavala duž cijeloga hrvatskog uzmorja (Ciparski rat: 1570.-1573.; Kandijski rat: 1645.-1669.; Morejski rat: 1684.-1699.; Drugi Morejski rat ili Mali rat: 1714.-1718.), bila su sastavni dio mletačke vojne politike, a svojim su posljedicama u nemaloj mjeri utjecala na oblikovanje kako hrvatskoga etničkog prostora, tako i državno-političkog zemljovida Serenissime.

Važnu sastavnicu u svim tim ratnim zbivanjima, kao i u mirnodopsko vrijeme opstojanja i djelovanja mletačke vojske, imale su prekomorske postrojbe novačene

duž *Stato da Mar*. U kopненоj vojsci bili su to, uz albanske pješake i konjanike (*Soldati Albanesi*) i grčke stradiote, hrvatski prekomorski pješaci (*Fanti Oltramaringi*) i konjanici (*Croati a cavallo, Cavalleria Croati*). Djelatne već od samih početaka mletačko-osmanskih sukoba duž istočnoga Jadrana, te će postrojbe, predvođene domaćim časnicima i novačene poglavito od Istre do Albanije, imati vrlo zapaženu ulogu u svim stoljećima opstojanja Republike svetoga Marka, a njihova će aktivnost – uz matični teritorij – zahvaćati sva onovremena važnija mletačka bojišta.¹

U ovome radu središte istraživačkog zanimanja upravljeno je na jednu od najelitnijih mletačkih prekomorskih postrojbi – hrvatsku laku konjicu, kao i na jednoga od njezinih istaknutih zapovjednika u 18. stoljeću, pukovnika i zadarskoga patricija Luju (*Alvise, Luigi*) Detrika (*Detrico*). Riječ je o jedinicama koje su, kako se čini, izvorno ustrojene na zadarskome području (nakon pada pretežitoga dijela zadarskog zaleđa pod osmansku vlast), a s vremenom su (osobito u 17. stoljeću i u prvim desetljećima 18. stoljeća) predstavljale (uz pješačke postrojbe) kičmu obrambenog sustava mletačkih stečevina duž istočnoga Jadrana, ali i šireg područja Sredozemlja. Pripadnici hrvatske konjice isprva su pripadali stanovništvu zavičajem sa zadarskoga po-

¹ O mletačko-osmanskim ratovima duž istočnog Jadrana, posebice s obzirom na udio domaćih snaga u mletačkoj vojsci, usporedi neka monografska djela te pojedinačne znanstvene radove: Giuseppe Sabalich, *Huomeni d'arme di Dalmazia*, Zara 1909.; Isti, *La Dalmazia guerriera*, *Archivio storico per la Dalmazia*, god. 3, br. 5, fasc. 30, Roma 1928., str. 279-300; Arduino Berlam *Le milizie dalmatiche della Serenissima*, *Rivista dalmatica*, god. 16, fasc. 1, Zara 1935., str. 47-58; Gligor Stanojević, *Dalmacija u doba Morejskog rata 1684-1699*, Beograd 1962.; Isti, *Jugoslovenske zemlje u mletačko-turskim ratovima XVI-XVIII vijeka*, Beograd 1970.; Ennio Concina, *Le trionfanti et invittissime armate venete*, Venezia 1972.; Marko Jačov, *Le guerre Veneto-Turche del XVII secolo in Dalmazia, Atti e Memorie della Società Dalmata di Archeologia e Storia Patria*, sv. 22, Venezia 1991.; Šime Peričić, *Glavari i časnici Vojne krajine u Dalmaciji*, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 35, Zadar 1993., str. 219-232; Francesco Paolo Favalaro, *L'Esercito Veneziano del '700: Ricerche e schizzi*, Venezia 1995.; Peričić, *Neki Dalmatinci – generali stranih vojski*, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 42, Zagreb – Zadar 2000., str. 195-220; Lovorka Čoralić – Nedjeljka Balić Nižić, *Iz hrvatske vojne povijesti – Croati a cavallo i Soldati Albanesi, njihova bratovština i gradivo o njezinu djelovanju od 1675. godine do sredine XVIII. stoljeća*, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 24, Zagreb 2006., str. 71-130; Tea Mayhew, *Dalmatia between Ottoman and Venetian Rule: Contado di Zara 1645-1718*, Viella 2008.; Lovorka Čoralić – Maja Katušić, *Andrija Mladinić i Mihovil Anđelo Filiberi – časnici postrojbe Croati a cavallo (iz društvene i vojne povijesti Dalmacije u XVIII. stoljeću)*, *Povijesni prilozi*, god. 28, br. 37, Zagreb 2009., str. 247-282; Iste, *Od afričke obale do dalmatinske prijestolnice – mletački general Marko Antun Bubić (1735. – 1802.)*, *Zbornik OPZ*, sv. 28, Zagreb 2010., str. 139-172; Iste, *Crnogorac Rade Maina – mletački general u Zadru (druga polovica XVIII. st.)*, *PP*, god. 29, br. 39, Zagreb 2010., str. 125-152; Iste, *Kotorski plemići Frano Buća, Gabrijel Vračen i Nikola Paskvali – zapovjednici mletačkih prekomorskih vojnih postrojbi (prva polovica XVIII. stoljeća)*, *PP*, god. 31, br. 42, Zagreb 2012., str. 249-273; Iste, *Peraštanin Tripun Štukanović (†1769) – pukovnik mletačkih oltramarina*, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, sv. 50, Zagreb – Dubrovnik 2012., str. 385-410; Lovorka Čoralić, *Šibenski plemić Nikola Divnić (1654. – 1734.) – pukovnik hrvatske lake konjice (Cavalleria Croati)*, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 54, Zagreb – Zadar 2012., str. 125-145; Domagoj Madunić, *Defensiones Dalmatiae: Governance and Logistics of the Venetian Defensive System in Dalmatia during the War of Crete (1645-1669)*, neobjavljena doktorska radnja, Budapest: Central European University, 2012.

družja. Tijekom vremena u te su postrojbe pristupali i brojni drugi Dalmatinci, Istrani, Bokelji, zatim vojnici iz Hercegovine, Crne Gore i Albanije, kao i oni podrijetlom s Apeninskoga poluotoka i zemalja središnje Europe. S obzirom na svoju unutarnju strukturu, hrvatska je konjica bila, poput prekomorskih pješaka, ustrojena u pukovnije (*reggimento*) kojima je zapovijedao pukovnik (*colonnello*). Svaka se pukovnija sastojala od više satnija/četa (*compagnia*) koje su, ovisno o okolnostima (ratno ili mirnodopsko vrijeme), brojile od oko 40 do 50 vojnika.²

Gradivo o mletačkim prekomorskim snagama i njihovim vojnim zapovjednicima pohranjeno je (ponajprije za 18. stoljeće) u središnjoj državnoj pismohrani u Veneciji (Archivio di Stato di Venezia) u sklopu zbirke Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli. Iščitavanje navedenog gradiva, rijetko uporabljeno u znanstvenoj literaturi, otkriva nam niz zapaženih pojedinaca, često odvjetača istaknutih dalmatinskih i bokeljskih (ali katkada i talijanskih i albanskih) obitelji, koji su u hrvatskim konjaničkim postrojbama imali zapaženu ulogu i nosili vodeće časničke čino-ve. To su, navedimo samo nekoliko primjera za 18. stoljeće, pukovnici (često na kraju karijere i generali) zavičajem iz uglednih bokeljskih (Frano Buća i Tripun Gregorina) i dalmatinskih obitelji (Šimun Benja, Antun Duplančić, Antun Radnić, Juraj Radoš i drugi), kao i Albanci iz rodova Ginni i Kruta. Raščlamba sastava vojničkog i časničkog kadra u rečenim postrojbama pruža nam nova saznanja o društvenoj, zavičajnoj, ali i etničkoj strukturi vojnoga ljudstva djelatnog u Dalmaciji, ali i na širem području mletačkih prekojadranskih stečevina te na mletačkoj *terrafermi*. Stoga su, držimo, ova istraživanja, cilj kojih je ponajprije prikazati unutarnji sastav hrvatskih pukovnija i satnija u mletačkoj vojsci, jednako vrijedan prinos proučavanju hrvatske (poglavito istočnojadranske), kao i mletačke vojne i društvene povijesti u kasnoj etapi ranoga novovjekovlja.

Obitelj Detriko i njezini zaslužnici na bojnome polju

Jedna u nizu dalmatinskih obitelji koje su tijekom više stoljeća, iz pokoljenja u pokoljenje, davale zapažen prinos mletačkom vojno-obrambenom sustavu od Veneta do grčkih bojišta, bili su zadarski patriciji Detriko. Riječ je o jednoj od najuglednijih (i najdrevnijih) zadarskih obitelji, a njihovi se odvjetači u povijesnim vrelima bilježe još od 13. stoljeća (*Detricus de Gregorio*). U srednjemu i ranome novom vijeku obnašaju u zadarskoj gradskoj upravi vodeće dužnosti (rektori, suci, zakupnici desetine, prokurator općine, knezovi drugih dalmatinskih gradova), a prijelomne 1409. godine među prvim su zadarskim patricijima koji su dobili mletačko građanstvo. Osobito su zapažene, i od središnjih tijela Serenissime dobro nagrađivane njihove vojne zasluge te u tome kontekstu možemo izdvojiti nekoliko osobito značajnih pojedinaca. Tako se u 15. stoljeću ističe Ludovik, kapetan zadarskoga priobalja. Nadalje, Ivan De-

² O hrvatskoj konjici usporedi: Concina, *Le trionfanti e invittissime armate Venete*, str. 29-41; Favalaro, *L'Esercito Veneziano del '700*, str. 100-104. Usporedi i radove L. Čoralić, N. Balić Nižić i M. Katušić u prethodnoj bilješki.

triko je 1473. te 1502.-1504. godine zabilježen kao zapovjednik (soprakomit) zadarske ratne galije; 1509. zapovjednik je hrvatskih konjanika koje predvodi u borbama s Osmanlijama na zadarskome kopnenom području 1513.-1514., a dvadesetih godina 16. stoljeća djeluje na ustroju protuosmanske obrane u Dalmaciji i na području Krbave. U prvoj polovici 16. stoljeća kao zapovjednici hrvatskog konjaništva na zadarskome području spominju se braća Lombardin (1521.-1553.) i Nikola (1527.-1553.). Lombardin je 1528. ratovao na čelu plaćenika i u Lombardiji. Pred početak Ciparskog rata bilježi se i Kamilo Detriko, kapetan hrvatskih pješaka i konjanika na zadarskome području. Istovremeno s napredovanjem u javnom životu Zadra i Dalmacije, obitelj upravo u tome razdoblju, tijekom 16. stoljeća, izrasta među najimućnije obitelji u ovome dijelu Dalmacije, a njihov se kapital temelji na posjedovanju solana na otoku Pagu i brojnim zemljišnim posjedima u zadarskome zaleđu i na otocima.

Uspješnu vojnu karijeru pod stijegom Serenissime odvjetci obitelji Detriko nastavljaju i u 17. stoljeću, a među najistaknutijima možemo izdvojiti Grgura, oca glavnog protagonista ovoga rada, Luje. Grgur se bilježi kao jedan od vodećih vojnih zapovjednika domaćih postrojbi u Dalmaciji tijekom trajanja Kandijskoga rata. U ratu djeluje kao zapovjednik Skradina (1645.), a 1648. godine sa svojim postrojbama sudjeluje u osvajanju Klisa. Po nalogu generala Lunarda Foscola pregovarao je o uvjetima predaje Osmanlija iz Klisa. Godine 1656. providur je Makarske, a 1670.-1671. godine važan je sudionik u pregovorima prilikom mletačko-osmanskoga razgraničenja u Dalmaciji. Generalni providur Antonio Barbaro imenovao ga je 1671. godine zapovjednikom konjaništva na zadarskome području te je tu funkciju obnašao sljedećih nekoliko godina.³

* * *

Središnji protagonist ovoga rada, patricij Lujo Detriko, sin je prethodno spomenutog Grgura i korčulanske patricijke Palme Ismaelli i posljednji je muški odvjetak obitelji. Osnovni podaci iz njegova života poznati su u historiografiji te je na osnovu njih moguće ukratko rekonstruirati Lujin životopis. Rođen je u Korčuli 29. srpnja 1670.⁴ i već je kao dječak – zahvaljujući očevim vojničkim zaslugama – stekao status pričuvnog satnika, čime je njegova vojna karijera bila unaprijed određena. Na osnovu podataka iz historiografije znamo da je aktivno sudjelovao u Morejskome ratu,

³ Podaci o obitelji Detriko sadržani su u većini monografija i pojedinačnih radova koji se bave poviješću grada Zadra. Podrobnije o povijesti obitelji vidi tekst Tatjane Radauš i Josipa Vrandečića u *Hrvatskom biografskom leksikonu* (dalje: *HBL*), sv. 3, Zagreb 1993., str. 338-340. U istoj odrednici vidi i opsežan popis literature.

⁴ Nadbiskupski arhiv u Zadru, Matične knjige rođenih župe sv. Stošije (1652.-1685.), fol. 276r. U upisu u zadarsku matičnu knjigu krštenih stoji podatak da je prvo krštenje obavljeno odmah nakon rođenja. U Zadru je Lujo Detriko ponovno (svečano) kršten 9. IX. 1671., a čin krštenja obavio je zadarski nadbiskup Ivan Evandelist Parzaghi. Činu krštenja nazočili su brojni uglednici – zadarski patriciji Ivan Krstitelj Nassi i Lujo Ponte (potonji u ime zadarskoga kapetana Alberta Magna), aktualni knez Zadra Francesco Diedo i drugi.

djelujući na bojištima kod Knina, Imotskog, Herceg Novog, Bara i Ulcinja. Tijekom ratnih operacija ranjen je i zarobljen, a zahvaljujući požrtvovnoj intervenciji same obitelji (isplata 4000 cekina otkupnine), oslobođen je nakon nešto više od jedne godine sužanjstva. Po povratku iz osmanskog zatočeništva, a uzimajući u obzir iskazane zasluge, pregnuća i žrtve, mletačka ga je vlada imenovala nadzornikom (sopraintendantom) zadarskoga područja, a ubrzo potom stječe i čin pukovnika hrvatske konjice. Koncem života imenovan je i generalom (*sargente general*), a preminuo je u rodnome Zadru 6. travnja 1749. te je pokopan u obiteljskoj grobnici u crkvi sv. Frane.⁵

Znani su nam i neki podaci iz osobnog života Luje Detrika. Bio je oženjen (od 1713. godine) zadarskom patricijkom Danijelom Fanfonja (Fanfogna), a njihovi su potomci kćeri Katarina (udana Soppe Fortezza), Marija (udana Ljubavac) i Palma (udana Fenzi). Sinova nije imao te njegovom smrću završava povijest jedne od najuglednijih patricijskih obitelji u zadarskoj povijesti.⁶

U sklopu prethodno spomenute arhivske zbirke Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli u Državnome arhivu u Veneciji pohranjeni su podaci o hrvatskoj konjaničkoj pukovniji Luje Detrika, kojom je osobno zapovijedao tijekom više desetljeća prve polovice 18. stoljeća (od oko 1705. do 1744. godine). Riječ je o šest svežnjeva gradiva u sklopu kojih su sadržani popisi časnika, dočasnika i vojnika po pojedinim satnijama koje su činile Detrikovu pukovniju.⁷ Upravo će unutarnja struktura pukovnije, zapovjedništvo njezinih satnija te – posebice – sastav satnija kojima je Detriko osobno zapovijedao, biti predmetom našega istraživanja u središnjem dijelu ovoga rada. Raščlamba tih podataka, uz sve nedosljednosti i propuste koje ovakvi popisi neizbježno sadrže,⁸ prilog su poznavanju vojne i društvene povijesti istočnoga Jadrana, ali i uloge pojedinih dalmatinskih obitelji u kontekstu mletačke prekomorske politike.

⁵ Nadbiskupski arhiv u Zadru, Matične knjige umrlih župe sv. Stošije (1730.-1749.), fol. 138r. U zapisu o smrti navodi se da je *Signor Sargente General Conte Aluise Detrico* preminuo u dobi od oko 80 godina. Nadgrobna ploča, koju je sebi i svojim potomcima dao podići Frane Detriko 1740. godine, danas se nalazi u klausturu franjevačkog samostana (Sabalich, *Guida*, str. 110.).

⁶ Osnovne podatke o Luji Detriku vidi u: Carl Georg Friedrich Heyer von Rosenfeld, *Der Adel des Königreichs Dalmatien*, Nürnberg 1873., str. 39; Sabalich, *Guida archeologica di Zara*, Zara 1897., str. 42, 110; Isti, *La Dalmazia guerriera*, str. 292; *HBL*, sv. 3, str. 339; Peričić, *Neki Dalmatinci – generali stranih vojski*, str. 199.

⁷ Archivio di Stato di Venezia [Državni arhiv u Veneciji] (dalje: ASV), Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli (dalje: Inquisitori ... pubblici ruoli), b. 801-806.

⁸ Popisi časnika i vojnika nisu uvijek bili ujednačeni, a količina i točnost podataka ovisili su o ažurnosti pisara. Primjerice, neki popisi sadrže – uz ime, prezime, ime oca i zavičajno podrijetlo vojnika – još i podatke o njihovom fizičkom izgledu (stas, boja kose, dob), kao i konju što ga dotični zadužuje. Međutim, čak i kada imamo sadržane sve navedene podatke, opažamo da oni sadrže određene nelogičnosti. Tako su, primjerice, nekim pisarima gotovo svi konjanici smedokosi i srednjega stasa, a neki, iz godine u godinu, iz popisa u popis, uvijek imaju istu dob. Ipak, u cjelini su podaci koje donosimo i obrađujemo vrijedno vrelo koje se može višestruko iskoristiti.

Hrvatski konjanici u pukovnji Luje Detrika (1705.-1744.)

Sukladno podjeli gradiva (popisa) na više svežnjeva koji prate određeno vremensko razdoblje, djelovanje Detrikove pukovnije možemo podijeliti na nekoliko odsječaka. Unutar prvoga (1705.-1720.),⁹ tijekom kojega se odvija trajanje posljednjega mletačko-osmanskoga rata (1714.-1718.), pukovnju su činile satnije sljedećih časnika (u zagradama navodimo mjesto i datum kada je načinjen popis svake pojedine satnije):¹⁰ kapetana (*capitan*) Frane Stipanića (Zadar, 21. V. 1720.), bojnika (*sargente maggiore*) Petra Lovre Pellegrinija (Mleci, 10. III. 1715.; Zadar, 21. V. 1720.),¹¹ kapetana Ivana Dominika Soppe Fortezza (Mleci, 10. III. 1715.; Zadar, 1. VII. 1716.); kapetana Šimuna Pedemontija (Mleci, 10. III. 1715.;¹² Zadar, 1. VII. 1716.); potpukovnika Jurja Makarska (*Zorzi Macarsca*: Zadar, 1. VII. 1716.); kapetana Mihovila Ivkovića (Mleci, 10. V. 1715.; Zadar, 1. VII. 1716.); kapetana Jakova Ginnija (Mleci, 4. V. 1715.;¹³ Zadar, 1. VII. 1716.); kapetana Nikola Jurja Krajine (*Nicolò Zorzi Craina*: Mleci, 14. IV. 1715.; Zadar, 1. VII. 1716.); kapetana Grgura Kusinovića (Mleci, 14. IV. 1715.;¹⁴ Zadar, 1. VII. 1716.); bojnika i *contea* Frane Benje (*Begna*: Zadar, 1. VII. 1716.); kapetana Jakova Antuna Tartalje (*Tartaglia*: Brescia, 13. VIII. 1709.), kapetana Cristofora Theodosia (Udine, 30. VIII. 1727.),¹⁵ bojnika Frana Buće (*Bucchia*: Split, 18. VIII. 1727.; Mleci, 12. XI. 1727.)¹⁶ i bojnika Nikole Divnića (*Difnico*: Mleci, 9. V. 1705.).¹⁷ Prema tome, u ratnom razdoblju djelovanja, pukovnja Luje Detrika brojila je više od deset satnija istovremeno, a potrebno je napomenuti da su satnije popisane 1715. godine u Mlecima redovito smjesta upućivane na dalmatinsko bojište.

U mirnodopskom razdoblju, koje je nastupilo 1718. godine, dolazi do preustroja mletačkih prekomorskih jedinica, a u sklopu provedenih reformi smanjuje se i broj-

⁹ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 801. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1705.-1720.).

¹⁰ Pukovnju je redovito činila i satnija kojom je osobno zapovijedao Lujo Detriko. Njegovim ćemo se satnijama pozabaviti u zasebnome dijelu rada.

¹¹ U popisu iz 1720. godine Petar Lovro Pellegrini ima čin potpukovnika (*tenente colonnello*).

¹² U popisu je navedeno kako je tom satnijom prethodno zapovijedao kapetan Petar iz Senja (*Pietro da Segna*), a nakon njegove smrti satniju je preuzeo Pedemonti.

¹³ U popisu je navedeno kako je tom satnijom prethodno zapovijedao potpukovnik Franjo Salantić, a nakon njegove smrti satniju je preuzeo Ginni. O albanskoj obitelji Ginni, zapaženim sudionicima vojne povijesti istočnoga Jadrana u ranome novom vijeku, vidi podrobnije: Lovorka Čoralić, Albanska obitelj Ginni u povijesti Dalmacije i Istre (XVI. i XVII. st.) – prilog poznavanju komunikacija duž istočnojadranske obale, *PP*, god. 26, br. 33, Zagreb 2007., str. 271-287.

¹⁴ U popisu je navedeno kako je tom satnijom prethodno zapovijedao kapetan Antun Segotić, a nakon njegove smrti satniju je preuzeo Kusinović.

¹⁵ Popis iz 1727. pogrešno je umetnut u svežanj koji obuhvaća razdoblje od 1705. do 1720. godine.

¹⁶ Popisi iz 1727. pogrešno su umetnuti u svežanj koji obuhvaća razdoblje od 1705. do 1720. godine. O Frani Bući, zapaženom časniku hrvatske konjice u prvoj polovici 18. stoljeća, vidi prethodno spomenuti rad Čoralić – Katušić, Kotorski plemići Frano Buća, Gabrijel Vračen i Nikola Paškvali – zapovjednici mletačkih prekomorskih vojnih postrojbi (prva polovica XVIII. stoljeća).

¹⁷ O Nikoli Divniću, zapaženom mletačkom časniku i zapovjedniku hrvatske konjice u 18. stoljeću podrobnije vidi prethodno spomenuti rad L. Čoralić, Šibenski plemić Nikola Divnić (1654.-1734.) – pukovnik hrvatske lake konjice (*Cavalleria Croati*).

čano stanje vojnoga ljudstva. Stoga u drugome pratećem razdoblju (1720.-1727.)¹⁸ Detrikova pukovnija broji (uključivši i satniju samoga pukovnika) ukupno osam satnija. Časnici koji su njima zapovijedali, a od kojih su neki zastupljeni i u prethodnom razdoblju, bili su: potpukovnik Petar Lovro Pellegrini (Legnago, 4. I. 1722.; Verona, 11. IV. 1725.; Verona, 14. VII. 1725.), kapetan Nikola Juraj Krajina (Zadar, 21. V. 1720.; Zadar, 8. VIII. 1733.; Mleci, 17. X. 1737.);¹⁹ kapetan Cristofor Theodosio (Brescia, 18. VII. 1723.; Brescia, 25. IV. 1724.; Mleci, 18. V. 1726.); potpukovnik Giuseppe (*Iseppo*) Giusti (Zadar, 21. V. 1720.; Mleci, 26. VI. 1727.); bojnici i *conte* Lujo Karlo Benja (Zadar, 21. V. 1720.); potpukovnik Juraj Makarska (Zadar, 21. V. 1720.) i bojnici Frano Buća (Zadar, 1. VII. 1725.).

U razdoblju od 1727. do 1734. godine nastavlja se smanjivanje broja satnija u Detrikovoj pukovnici.²⁰ Zajedno s *compagnia propria* Luje Detrika pukovnija je brojila ukupno pet satnija,²¹ predvođenih časnicima koji su spomenuti i u prethodnome razdoblju. To su satnije potpukovnika Giuseppea Giustija (Mleci, 31. VII. 1728.; Mleci, 30. III. 1730.; Palmanova, 21. IV. 1731.; Palmanova, 31. XII. 1731.; Verona, 16. XII. 1732.; Udine, 16. III. 1734.), potpukovnika Petra Lovre Pellegrinija (Verona, 27. I. 1727.; Verona, 5. VI. 1728.; Padova, 20. IX. 1728.; Verona, 24. II. 1729.; Brescia, 7. VII. 1730.; Brescia, 1. XI. 1731.; Mleci, 31. III. 1733.), bojnika Luje Karla Benje (Mleci, 20. V. 1728.) i bojnika Frana Buće (Verona 5. VI. 1728.; Verona, 14. VII. 1728.; Verona 12. VII. 1729.; 7. VII. 1730.).

Sljedeće, vremenskim razmakom relativno kratko razdoblje od 1734. do 1737. godine,²² donosi nove promjene u *Reggimento Detrico*. Broj satnija se, možda i radi sačuvanosti izvornoga gradiva, ponovno povećava (pukovnija sada broji devet satnija), a kao zapovjednici spominju se i neki novi časnici. Stoga, od prethodno zabilježenih časnika – zapovjednika satnija u Detrikovoj pukovnici – ovdje se iznova bilježe satnije potpukovnika Petra Lovre Pellegrinija (Padova, 20. III. 1737.; Padova, 15. V. 1737.; Brescia, 25. VIII. 1737.; Udine, 2. XI. 1737.); bojnika Frane Benje (Verona, 24. VI. 1736.; Padova, 14. VIII. 1737.), bojnika Nikola Jurja Krajine (Verona, 5. XII. 1734.; Palmanova, 19. IV. 1737.), kapetana Cristofora Theodosija (Verona, 12. VIII. 1734.; Rovigo, 14. III. 1735.) i bokeljskoga bojnika Frana Buće (Bergamo, 10. XII. 1734.; Brescia, 4. IV. 1737.). Pukovnijskim satnijama zapovijedala su i tri nova časnika: kapetan i *conte* Lovro Radoš (Rovigo, 3. V. 1736.; Udine, 2. XI. 1737.),²³ kapetan Ivan Ražnjević (Verona, 19. VIII. 1737.) i kapetan Petar Miočević (Mleci, 5. XII. 1735.; Palmanova, 19. IV. 1737.).

¹⁸ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 802. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1720.-1727.).

¹⁹ Popisi iz 1733. i 1737. godine pogrešno su umetnuti u svežanj koji obuhvaća razdoblje od 1720. do 1727. godine.

²⁰ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 803. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1727.-1734.).

²¹ Naglo smanjivanje broja satnija u pukovnici može se dijelom objasniti općim trendom opadanja broja postrojbi u mletačkoj vojsci u mirnodopsko vrijeme, ali nije isključena niti mogućnost da dio popisa nije sačuvan.

²² ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 804. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1734.-1737.).

²³ O članovima obitelji Radoš uspoređi u radu Lovorka Čoralić – Maja Katušić, *Conte Veneto i Cavaliere di San Marco* – Ivan Radoš (o. 1616.-1686.), *PP*, god. 27, br. 35, Zagreb 2008., str. 193-207.

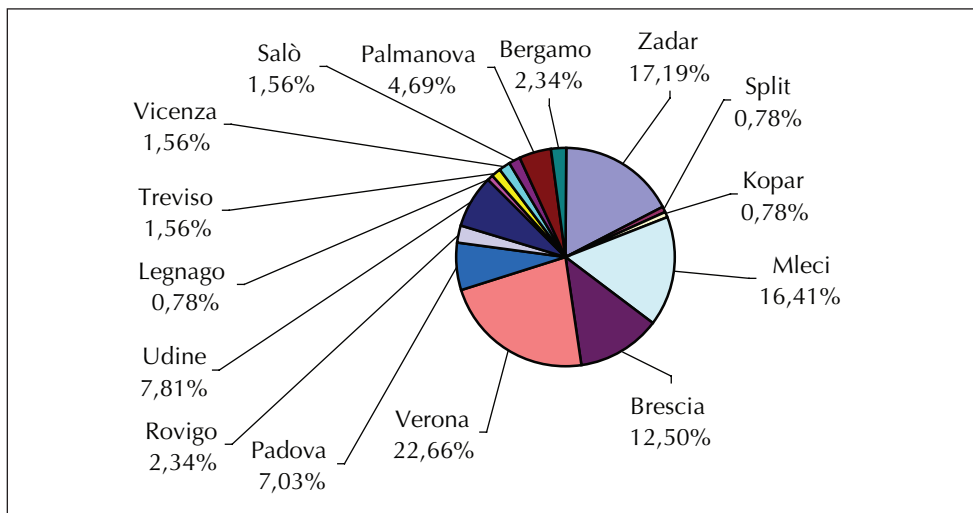
Osciliranje broja satnija u Detrikovoj pukovnici nastavlja se i u završna dva prateća razdoblja. U relativno kratkom periodu od 1737. do 1739. sačuvani su podaci samo za pet satnija, a njihovi su zapovjednici bili – uz Luju Detrika – kapetan Lovro Radoš (Rovigo, 28. I. 1737.; Udine, 8. I. 1738.; Verona, 5. IV. 1738.; Verona, 28. XII. 1738.; Udine, 3. VII. 1739.), kapetan Ivan Ražnjević (Verona, 28. II. 1737.; Zadar, 19. IX. 1738.; Mleci, 1. X. 1738.; Verona, 28. XII. 1738.), bojnik Frane Benja (Verona, 22. III. 1738.; Verona, 28. XII. 1738.) i vojnik Nikola Juraj Krajina (Zadar, 30. IX. 1738.; Mleci, 15. X. 1738.; Verona, 25. XII. 1738.; Salò, 6. III. 1739.).²⁴ Naposljetku, u završnom razdoblju djelovanje *Reggimento Detrico* (1739.-1744.), pukovnija bilježi deset satnija (uključivo i pukovnikovu osobnu satniju).²⁵ Satnijama su zapovijedali časnici već otprije spomenuti u ovoj konjaničkoj pukovnici: kapetan Lovro Radoš (Verona, 21. I. 1739.; Udine, 6. III. 1740.; Palmanova, 4. XII. 1741.), kapetan Ivan Ražnjević (Verona, 10. 11. 1740., Verona, 5. 6. 1744.), bojnik Frane Benja (Padova, 22. VI. 1740.; Padova, 20. IX. 1740.; Padova, 5. X. 1741.), bojnik Nikola Juraj Krajina (Udine, 1. V. 1740.; Vicenza, 20. XI. 1740.; Vicenza, 7. VIII. 1741.; Verona, 26. VII. 1743.; Verona, 1. V. 1744.), kapetan Petar Miočević (Kopar, 1. V. 1740.; Palmanova, 31. VIII. 1741.); potpukovnik Petar Lovro Pellegrini (Zadar, 28. VIII. 1741.) i bojnik Frano Buća (Zadar, 3. IX. 1741.). U ovome, zaključnom periodu djelovanja Detrikove pukovnije, po prvi se puta bilježe i časnici kapetan Šimun Pellegrini (Padova, 11. VI. 1741.; Bergamo, 28. VII. 1741.; Bergamo, 2. II. 1742.; Padova, 11. VI. 1742.; Verona, 24. XI. 1743.) i kapetan Nicolò Contarini (Mleci, 15. VI. 1742.; Zadar, 21. VI. 1742.).

Prethodno spomenuta mjesta djelovanja pojedinih satnija iz Detrikove konjaničke pukovnije mogu se zbirno grupirati na dva temeljna područja – istočnojadransku obalu i područje Veneta, odnosno mletačke *terraferme* (vidi: Grafikon 1). Na Mlecima suprotnoj obali Jadrana glavno je uporište djelovanja Detrikovih satnija bio grad Zadar (17,19% u ukupnome omjeru svih mjesta djelovanja satnija), dočim su Mlečanima također važna istočnojadranska uporišta Kopar i Split zastupljeni samo pojedinačno (sa po 0,78% u ukupnome omjeru). Satnije Luje Detrika i njegovih časnika učestalo se bilježe u brojnim gradovima mletačkih kopnenih posjeda. Najviše ih je (i u ukupnome omjeru) u Veroni (22,66%), a u zapaženom su broju satnije popisivane u samim Mlecima (16,41%) i u gradu Brescia (12,5%). Učestalije su zabilježene i u Udinama (7,81%), Padovi (7,03%) i utvrđi Palmanova (4,69%), dočim se u ostalim gradovima bilježe u malome broju primjera (Rovigo: 2,34%; Bergamo: 2,34%; Treviso: 1,56%; Vicenza: 1,56%; Salò: 1,56% i Legnago: 0,78%).

* * *

²⁴ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 805. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1737.-1739.).

²⁵ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 806. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1739.-1744.).

Grafikon 1. Mjesta djelovanja i popisivanja satnija u Detrikovoj pukovnici (1705.-1744.)

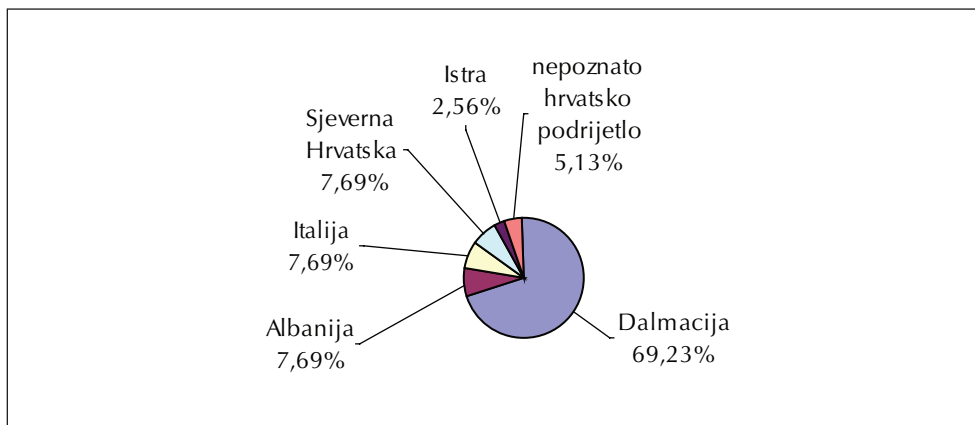
U središnjem i najopsežnijem dijelu rada u središtu istraživačke pozornosti bit će satnije kojima je osobno zapovijedao pukovnik Lujo Detriko. Razmatrat ćemo, vodeći se popisima unutar prethodno spomenutih pratećih razdoblja, ukupno šest popisa *compagnia propria Detrico* u rasponu od 1716. do 1741. godine. Ovisno o količini podataka i mogućnosti njihove znanstvene obrade, posebna pozornost bit će pridana zavičajnoj strukturi časničkog, dočasničkog i vojničkog ljudstva u Detrikovoj satniji, a u razmatranje će se – gdje je to moguće – uzeti i osobne značajke konjanika u satniji (dob, fizički izgled). Cjelovite popise ljudstva u satnijama Luje Detrika koje su pretmet ovih razmatranja, objavit ćemo u prilogima na kraju rada.

Prvi popis koji ćemo znanstveno obraditi nastao je u ratno doba u Zadru, dana 1. srpnja 1716.²⁶ Na početku popisa sadržani su podaci o plaćama svih pripadnika satnije, razvrstanih prema činovima, odnosno vojnoj službi. Očekivano, najveću je mjesečnu nadoknadu imao pukovnik Detriko, a ona je iznosila 75 dukata. Konjanički potporučnik (*cornetta*) primao je 20 dukata, a kaplar (*caporal*), trubač (*trombetta*), satnijski kapelan (*cappellano*) i obični konjanici (*soldati*) po 10 dukata mjesečno.

Časnički i dočasnički dio satnije činili su – uz pukovnika – konjanički potporučnik Ferdinand Kandidović iz Gorizije (Furlanija), kaplar Toma Radičić (Radetić) s područja Neretve, a njima su bili pridodani i trubač Francesco Lombardi (Gorizia) i svećenik Juraj Kuzinović. Osim navedene petorice, posebno istaknute u uvodnome

²⁶ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 801. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1705.-1720.). *Compagnia propria colonnello Detrico Luigi* (Zara, 1. VII. 1716.). Poznat nam je i popis ljudstva u Detrikovoj satniji iz 1715. godine (također pohranjen u busti 801). Taj je popis načinjen u Mlecima, neposredno uoči upućivanja cjelokupne pukovnije na dalmatinsko bojište. Radi bolje iskoristivosti podataka za raščlambu smo odabrali popis iz 1716. godine.

dijelu popisa, satniju je činilo još 34 konjanika. Raščlamba njihova zavičajnog podrijetla (vidi: Grafikon 2) jasno pokazuje prevagu Dalmatinaca (69,23%), a unutar te hrvatske regionalne skupine izdvajaju se Zadrani te vojnici iz okolnih zadarskih kopnenih sela (Diklo, Visočane, Zemunik, Sukošan, područje Bukovice), dočim su Dalmatinci iz ostalih krajeva zastupljeni isključivo pojedinačno (Split, Omiš, neretvansko područje). Ovdje zabilježena prevaga Dalmatinaca, posebice onih iz zadarskoga kraja, očekivana je s obzirom na činjenicu da se vojno ljudstvo većine pukovnija i satnija novačilo ponajviše iz matičnoga kraja njihova zapovjednika. U nekoliko primjera bilježimo i vojnike s područja Apeninskoga poluotoka (već spomenuta Gorizija), iz sjeverne Hrvatske (Senj) i Albanije (Skadar). Na te skupine otpada po 7,69% vojnika u Detrikovoj satniji.²⁷ U nekoliko primjera bilježe se i konjanici nepoznatog, ali prema prezimenu očito hrvatskog (najvjerojatnije dalmatinskog) podrijetla (5,13%), a sa samo jednim primjerom zastupljena je i Istra (2,56%).

Grafikon 2. Zavičajno podrijetlo ljudstva u satniji Luje Detrika prema popisu iz 1716. godine

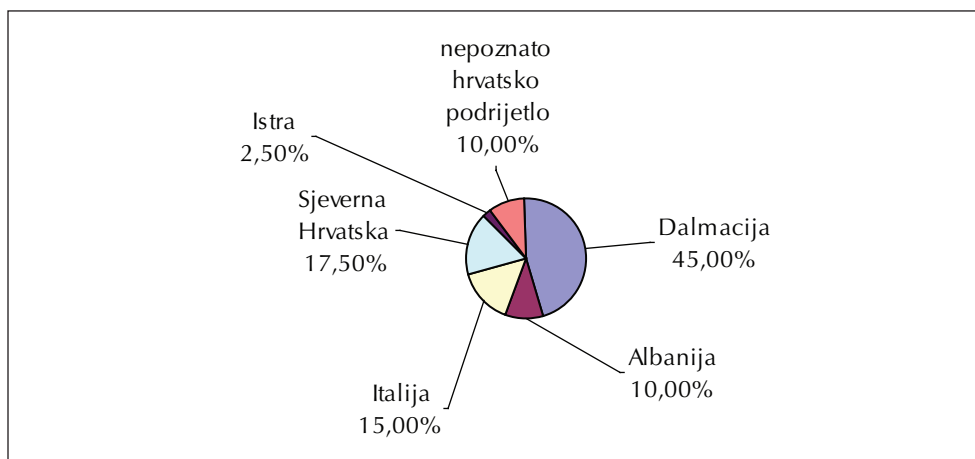
Uz osnovne podatke o konjanicima unutar Detrikove satnije, bilježe se i zapazanja o njihovim konjima (boja konja). Prevladavaju dorati (*bai, baio*), vranči (*mor, morel*), a nešto su manje zastupljeni sivci (*lear*), čilaši (*stor*) i riđani (*saur, falbo*).

Tijekom 1716. godine te u idućih nekoliko godina satnija je doživjela manje promjene. Trojica su konjanika, iz navedenih razloga (prijelaz u drugu satniju, ali možda i bijeg iz jedinice), prekršeni s osnovnog popisa, a na njihovo je mjesto naknadno prispjelo 10 novih vojnika. Mjesta njihova podrijetla nisu redovito iskazana, ali se na osnovu prezimena može zaključiti da je većini zavičaj istočnojadranska obala.²⁸

²⁷ Zanimljivo je spomenuti da se prezimena vojnika s područja Furlanije u ovome, kao i u kasnijim popisima, navode u kroatiziranim inačicama (Kandidović, Gverić i druga), a isti slučaj bilježimo i u primjeru vojnika označenog kao *Ongaro* (Ljubišić).

²⁸ Iznimka su Antun Kandidović kojemu je izrijekom navedeno mjesto podrijetla (Gorizia) i Matthias Millar, vjerojatno zavičajem s germanskog područja.

Drugo prateće razdoblje obuhvaća, u odnosu na prethodno, kraći period od 1720. do 1727. godine. Kako je prije spomenuto, riječ je o mirnodopskom vremenu, neposredno nakon okončanja posljednjega mletačko-osmanskog rata i konačnog definiranja granica na širem dalmatinskom području. Popis koji se odnosi na satniju Luje Detrika načinjen je u venetskom gradu Treviso, dana 9. travnja 1724., kada je ta postrojba brojala 40 pripadnika.²⁹ U časničkom i dočasničkom dijelu ljudstva bilježe se, uz Detrika, natporučnik (*capitan tenente*) Petar Duplančić, konjanički potporučnik Ferdinand Kandidović, pobočnik (*aiutante*) Marko Duplančić, kaplari Toma Radičić (Neretva) i Antun Janković. Satniji je pridružen i trubač Francesco Lombardi iz Gorizije, a zanimljivo je da ovom prigodom nije zabilježen vojni kapelan. Osim navedenih, satniju su činila još i 33 vojnika, dio kojih se bilježi i u popisu iz 1716. godine. U odnosu na prethodni popis opaža se nešto manji udio Dalmatinaca koji – unatoč tome – ipak prednjače u brojčanome omjeru (45%). Pretežno su iz Zadra i njegove bliže okolice (Zemunik, Bukovica, Diklo, Sukošan) te s područja Neretve, iz Klisa, Šibenika, Primoštena i Knina. Postotno je porastao udio konjanika iz sjeverne Hrvatske (17,5%), a njihovo je podrijetlo (ako je izrečeno) Senj i Karlovac. S talijanskog područja potječe 15% Detrikovih vojnika, jednim dijelom zabilježenih i u prethodnome popisu. Sa po 10% zastupljeni su Albanci te vojnici nedvojbeno hrvatskoga podrijetla, čiji zavičaj nije izrijekom iskazan, dočim na Istrane otpada malih 2,5%.

Grafikon 3. Zavičajno podrijetlo ljudstva u satniji Luje Detrika prema popisu iz 1724. godine

Podaci o osobnim, fizičkim obilježjima vojnika u ovome popisu nisu iskazani, a kada je riječ o njihovim konjima, očekivano prevladavaju dorati i vranči. Tijekom 1724. godine iz satnije su – radi prijelaza u drugu jedinicu ili smrti – prekrižena dva vojnika. Na njihovo su mjesto prispjela dva nova konjanika, zavičajem iz Šibenika i Bakra.

²⁹ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 802. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1720.-1727.). Compagnia propria colonnello Detrico Luigi (Treviso, 9. IV. 1724.).

U spomenutom razdoblju od 1720. do 1727. godine bilježimo još nekoliko popisa satnija kojima je pukovnik Detriko osobno zapovijedao. Popisi su načinjeni u talijanskim gradovima Brescia (1. XI. 1724. i 15. III. 1726.) i Treviso (19. II. 1727.), a po sastavu ljudstva ne opažaju se važnije brojčane i personalne promjene.³⁰

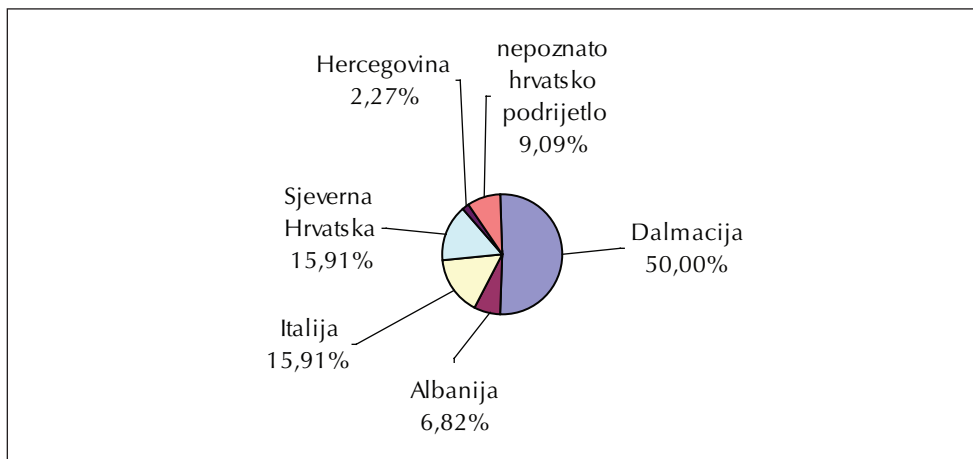
Treći popis sastava konjaničke satnije Luje Detrika, koji ćemo ovdje razmotriti, nastao je četiri godine poslije (18. travnja 1728.), a načinjen je u mjestu Salò, neposredno uz obalu Lago di Garda.³¹ U ovome popisu iskazani su i podaci o plaćama koje za obične vojnike i kaplare iznose po 10 dukata mjesečno, što odgovara visini plaća koju su isti dobivali u ratno doba djelovanja. Međutim, plaće časnika i dočasnika smanjene su te tako pukovnik umjesto prijašnjih 75 dukata mjesečno dobiva 60, dočim je konjaničkom potporučniku mjesečna naknada za vojnu službu smanjena sa 20 na 15 dukata.

Satnija je tada brojila 44 konjanika, a u njezinom časničkom i dočasnikom dijelu bilježe se natporučnik Petar Duplančić, konjanički potporučnik Ferdinand Kandidović, pobočnik Marko Duplančić, kaplari Toma Radičić i Ivan Badišić (Drniš) i pričuvni kapetan (*capitan riformato*) Alessandro Alessio. Kao i u prethodno razmatranim primjerima, satniji je pridružen isti trubač – Francesco Lombardi iz Gorizije. Zavičajna struktura ukupnoga vojnog ljudstva i ovdje jasno pokazuje prevagu Dalmatinaca (50%), a uz Zadrane i konjanike iz zadarskoga zaleđa, bilježe se – iako uglavnom u pojedinačnim primjerima – i Šibenčani, Primoštenci, Drnišani, Kninjani, Klišani, Poljičani, Solinjani i Neretljani. Sa po 15,91% jednako su zastupljeni vojnici podrijetlom iz već prethodno spomenutih gradova sjeverne Hrvatske (Senj, Karlovac, Bakar) i talijanskoga područja (ponajprije iz Gorizije). Na Albance (izrijeком se bilježi jedino grad Skadar) otpada 6,82% vojnika, a na Hrvate nedefiniranog mjesta podrijetla 9,09%. Naposljetku, u ovome popisu je po prvi puta u Detrikovoj satniji zabilježen i jedan vojnik iz Hercegovine (Ljubuški: 2,27%).

Pisar koji je bio zadužen za sastavljanje popisa Detrikova ljudstva iz 1728. godine zabilježio je i osnovne podatke o fizičkom izgledu većine konjanika. Prema tim podacima, prevladavaju oni srednjega stasa (*ordinario, comun*), dočim su oni višega rasta (*alto*), krupnije građe (*grando*) ili stasom niski (*basso, piccolo*) zastupljeni rijetko. Detrikovi su konjanici, nadalje, najčešće smeđe, odnosno kestenjaste kose (*castagno*), tek rjeđe crnokosi (*nero*), sivokosi, odnosno sijedi (*griso*), a poneki od njih je i kovrčav (*rizzo*). Slična opažanja, u kojima u satniji prevladavaju smeđokosi vojnici srednjega stasa, bit će prisutna i u svim drugim, kasnije nastalim popisima koje ćemo razmotriti u ovome radu. Kada je riječ o konjima, ne opažaju se bitne promjene. Prevladavaju dorati i vranici, a znatno su manje zastupljeni sivci i riđani.

³⁰ U svežanj 802 umetnut je i popis ljudstva u Detrikovoj satniji iz 1734. (Verona), a koji se – prema vremenu nastajanja, trebao naći u sljedećem, 803. svežnju zbirke *Inquisitori ... pubblici ruoli*.

³¹ ASV, *Inquisitori ... pubblici ruoli*, b. 803. *Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1727.-1734.) Compagnia propria colonnello Detrico Luigi (Salò, 18. IV. 1728.)*.

Grafikon 4. Zavičajno podrijetlo ljudstva u satniji Luje Detrika prema popisu iz 1728. godine

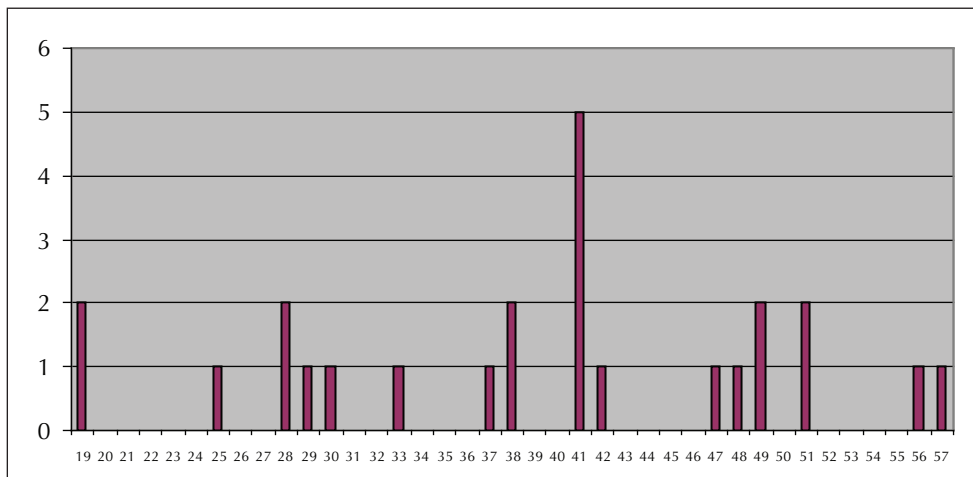
Zabilježeni su i podaci o dobi većine konjanika.³² Ovdje valja ponovno napomenuti da podaci o starosti ne moraju nužno biti posve precizni jer se ista dob nerijetko prenosi iz popisa u popis. Ipak, i pored mogućih manjkavosti i nepreciznosti, podaci o dobnoj strukturi satnije zavrjeđuju našu pozornost. Raspon godina pripadnika Detrikove satnije kretao se od 19 do 57. Najmlađi su vojnici (19) Zadranin Jere Seglić i Poljičanin Antun Duplančić, a najstariji konjanik je Gerolimo Garzoni (57). Detrikovi konjanici najčešće su imali između 28 i 42 godine (čak njih petorica stari su 41 godinu), ali nije zanemariv ni udio vojnika iznad 46 godina starosti. Iako ovako iskazani podaci o dobnoj strukturi satnije iz 1728. godine u cjelini znatnije ne odudaraju u odnosu na druge prekomorske postrojbe, možemo opaziti prisutnost nešto većeg broja vojnika iznad 40 godina, što ipak upućuje na nešto stariju dobnu strukturu ove jedinice.

Kroz proljeće 1728. godine iz satnije su prekrížena dva vojnika – jedan zbog smrti, a drugi zbog bijega (dezertiranja). Istodobno su prispjela četiri nova konjanika, od kojih je jedan imao status pričuvnog zastavnika / *alfier riformato* (Bernardo Lascari).

Tijekom 1728. i 1729. godine nastalo je još nekoliko popisa ljudstva u *compagnia Detrico*. Načinjeni su u Bresciji (7. VI. 1728. i 8. IX. 1729.) i Veroni (5. VI. 1729.), a u svim primjerima satnija je brojila 45 časnika, dočasnika i običnih vojnika. U odnosu na popis iz travnja 1728., sastav satnije tek je neznatno promijenjen. Ovdje je ipak zanimljivo napomenuti da je od druge polovice 1728. godine u satniji djelovao kao kapelan znameniti franjevac Filip Grabovac (1697.-1749.), kasnije (ljetu 1729. godine) premješten u postrojbu konjanika kojima je zapovijedao Kotoranin Frano Buća.³³ Vjerojatno su upravo iskustva stečena u Detrikovoj pukovniji ponukala dalma-

³² Podaci o dobi, kao i o drugim fizičkim značajkama pripadnika satnije poglavito se bilježe za obične konjanike, a rjeđe za časnike i dočasnike.

³³ Grabovac nije dugo ostao u Bućinoj satniji – već koncem 1729. godine bilježi se kao kapelan u pukovniji Šibenčanina Nikole Divnića. Usporedi: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 809. Cavalle-

Grafikon 5. Dobna struktura ljudstva u satniji Luje Detrika prema popisu iz 1728. godine

tinskoga fratra na pisanje letka s hrvatskom deseteračkom pjesmom podugačkog talijanskoga naslova *Esortazione amorosa di un zelante Dalmatino in verso illirico sopra il vestir abusivo al praticato da molti Officiali della stessa Nazione Illirica, omettendo l'antico uso eroico delli loro segnalati antenati appresso la Serenissima Republica* (tiskano u Mlecima 1729. godine), u kojemu se kritički izrazio o odnarođivanju hrvatskih vojnika te su možda upravo *Croati a cavallo* iz Detrikove i Bućine satnije bili među onim Hrvatima koji su oštro reagirali na Grabovčeve stihove, pridonijevši time njegovoj kasnijoj osudi (nakon izdavanja djela *Cvit razgovora naroda i jezika iliričkoga aliti roackoga*, Mlecima 1747.) i preranoj smrti na lagunarnom otočiću Santo Spirito.³⁴

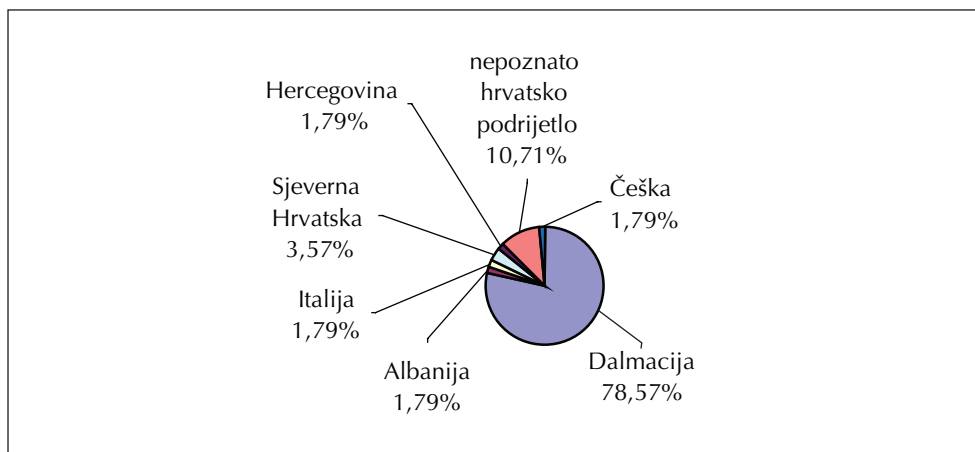
Sljedeće prateće razdoblje djelovanja Detrikove satnije obuhvaća kratak vremenski odsječak od 1734. do 1737. godine. Činila je jednu od devet pukovnijskih satnija, a popis koji ćemo ovdje analizirati načinjen je u Bresciji 1. rujna 1734.³⁵ Ukupan broj popisanaoga ljudstva iznosio je 56, a časnički i dočasnički kadar činili su (uz samoga

ria Croati: Ruoli delle Compagnie Reggimento Difnico Nicolò, 1728.-1733. Compagnia propria, Venezia, 30. XII. 1729.

³⁴ O Filipu Grabovcu i njegovu spisateljskom djelovanju, kritici hrvatskih vojnika te tragičnome kraju, postoji opsežna literatura. Usporedi tekst Stipe Botice u *Hrvatskom biografskom leksikonu* (sv. 5, Zagreb 2002., str. 100-101) te ondje opsežno naveden popis literature. U tome je tekstu pogrešno (preuzimajući navode starijih autora koji su se bavili Grabovčevim životopisom) navedeno da je Grabovac vojnim kapelanom hrvatskih vojnika u Veroni postao početkom 1729. godine. Prema prethodnim saznanjima iz izvora njegova je služba u Detrikovnoj satniji započela najkasnije u lipnju 1728., kada je ta jedinica bila stacionirana u Bresciji. O službi hrvatskih vojnih kapelana u mletačkim prekomorskim postrojbama vidi: Vicko Kapitanović, Franjevci kao vojni kapelani u mletačkoj vojsci, *Kačić*, sv. 16, Split 1984., str. 161-191.

³⁵ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 804. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1734.-1737.). Compagnia propria colonnello Detrico Luigi (Brescia, 1. IX. 1734.). U istome se svežnju nalaze i popisi Detrikove satnije načinjeni u Bresciji 1. V. i 18. VIII. 1737.

Detrika) natporučnik Petar Duplančić, konjanički potporučnik Petar Cipsi, pričuvni kapetan *conte* Krsto Fanfonja, kaplari Toma Radičić i Antun Duplančić te vodnik (*marescalco*) Francesco Scardone iz Brescije. U satnji su se nalazili i kapelan Šime Šimić, trubač Juraj (naveden kao Giorgio) Staitner iz Češke (*Boemia*) te glasnik (*forier*) Nikola Gianachi iz Albanije. Kada je riječ o zavičajnoj strukturi sveukupnoga konjaničkog ljudstva, prema ovome popisu još je izrazitija prevaga Dalmatinaca (vidi: *Grafikon 6*). Njih je u ukupnome zbroju čak 78,57%, a najčešći im je uži zavičaj grad Zadar i zadarско kopneno (Biograd, Briševo, Jesenice, Korlat, Kožlovac, Kula Atlagić, Nadin, Stari grad, Sukošan, Visočane, Vrsi) i otočno okružje (Pašman, Ugljan).³⁶ Vjerojatno su dalmatinskoga podrijetla bili i Detrikovi konjanici kojima zavičaj nije iskazan, ali su im – na osnovu podrijetla – nedvojbeni hrvatski korijeni (10,71%). Iz sjeverne Hrvatske (Bakar, Senj) potječe tek nekoliko vojnika (3,57%), dočim na one iz Albanije, Češke, Hercegovine (Ljubuški) i s Apeninskoga poluotoka (Brescia) otpada neznatnih 1,79%.

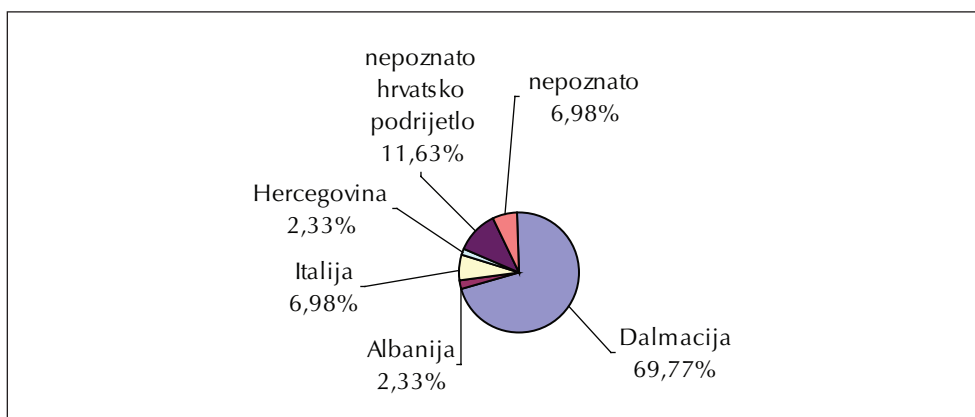
Grafikon 6. Zavičajno podrijetlo ljudstva u satnji Luje Detrika prema popisu iz 1734. godine

Podaci o boji konja u satnji također se znatnije ne razlikuju od prethodnih popisa, a uz uobičajeno dominantne dorate i vrance, nešto su učestalije zastupljeni riđani, sivci i čilaši. Kada je riječ o fizičkim osobinama konjanika, takvi podaci u ovome popisu nisu redovito iskazani, a na osnovu postojećih ponovno prevladavaju smeđokosi vojnici srednjega rasta, a njihova je dob najčešće između 20 i 30 godina. Za nekoliko časnika i vojnika bilježimo dodatne opaske pisara. Tako je konjanički potporučnik Petar Cipsi preminuo 22. listopada 1734. te je prekrižen s popisa, a kaplar Antun Duplančić imenovan je (5. listopada 1734.) pobočnikom. Smrt tijekom obnašanja vojne službe zadesila je i vojnika Nikolu Verunicu iz Visočana (7. rujna 1734.) te je njegovo ime trajno izbrisano s popisa. U satnju su naknadno prispjela dva ko-

³⁶ Drugi Dalmatinci iz satnije popisane 1737. godine potječu iz Šibenika, Drniša, Splita, Klisa, Poljica, Vrlike i s neretvanskoga područja.

njanička potporučnika (Marko Krajina i Bartol Bozonić), kao i tri obična konjanika, zavičajem iz Zadra ili zadarske okolice (Tinj).

Za razdoblje od 1737. do 1739. godine sačuvani su nam podaci o pet satnija u sastavu *Reggimento Detrico*. Jednom od njih je zapovijedao osobno Lujo Detriko te za njezino ljudstvo posjedujemo popise načinjene u Veroni (22. ožujak 1738.) i Udinama (13. srpanj 1739.). Predmet ove raščlambe upravo će biti sastav satnije u vrijeme njezina djelovanja u Veroni.³⁷ Kao i u prethodnim popisima, i ovdje bilježimo zapažen udio časnika, dočasnika i vojnika zabilježenih u ranijim godinama (primjerice, redovito se u svim popisima bilježi kaplar Toma Radičić s neretvanskoga područja). Ukupan broj pripadnika satnije 1738. godine iznosio je 43, što je za 13 vojnika manje u odnosu na prethodno zabilježen popis. Uz pukovnika, satnija je brojila dva konjanička potporučnika (Bartol Bozonić i *conte* Ivan Čipiko), dva kaplара (Toma Radičić i Nikola Adomi iz Zadra) te po jednog pričuvnog bojnika (*sargente maggiore riformato*: Marko Nikola Tolomei) i vodnika (Francesco Scardone iz Brescije). U satniji su djelovali još i kapelan (Šime Šimić), dva trubača (Alessandro Panata iz Cremona i Iseppo Paltieri iz Verone), glasnik (Nikola Gianachi iz Albanije) te jedan zaslužnik (*benemerito*: *conte* Frane Benja iz Zadra). Uvid u zavičajnu strukturu ukupnoga ljudstva također ne odaje važnije promjene (vidi: Grafikon 7). Na Dalmatince (pretežno iz Zadra i zadarske okolice) otpada premoćnih 69,77%, a njima se s velikom vjerojatnošću može pridružiti i dio Hrvata nepoznatoga (neiskazanog) podrijetla (11,63%). Vojnici zavičajem s Apeninskoga poluotoka potječu iz tri različita grada (Cremona, Verona, Brescia: 6,98%), a sa po jednim su primjerom zastupljeni konjanici iz Hercegovine i Albanije (po 2,33%). Zanimljivo je da su trojica vojnika definirani statusom *figlio catacumeni*. Najvjerojatnije je riječ o pokrštenicima, moguće prebjezima s osmanskog teritorija, kojima se nerijetko običavalo davati prezimena prema onovremenim uglednicima – u ovome slučaju slavnim mletačkim patricijskim rodovima (Emo, Valier, Valaresso).

Grafikon 7. Zavičajno podrijetlo ljudstva u satniji Luje Detrika prema popisu iz 1738. godine

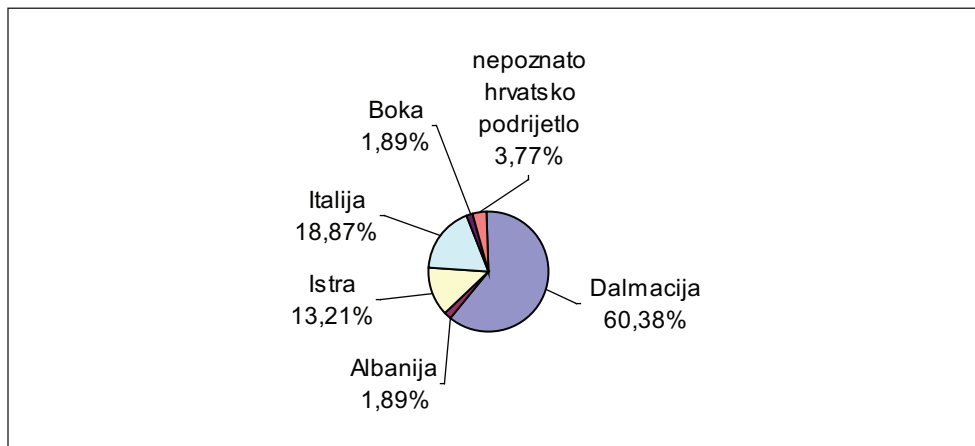
³⁷ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 805. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1737.-1739.). Compagnia propria colonnello Detrico Luigi (Verona, 22. III. 1738.).

I u ovome popisu sadržani su podaci o fizičkom izgledu konjanika. Osim nekoliko iznimaka, prema procjeni pisara svi su smeđokosi i srednjega stasa, najčešće u dobi između 20 i 30 godina. Tijekom 1738. godine iz satnije su istupili trubač Isep-po Paltieri i konjanik Toma Radetić iz Zadra, dočim je vojnik Gaetan Blažević preminuo 1. lipnja te godine. U satniju je potom primljeno pet novih konjanika, zavičajem iz Drniša (dvojica), Knina, Starigrada i Hercegovine.

Naposljetku, završni sačuvani popis o vojnicima iz Detrikove satnije načinjen je u Udinama 6. lipnja 1741., a satnija je tada brojila 53 člana.³⁸ U prvome dijelu popisa, kako je uobičajeno, navode se časnici, dočasnici i obnašatelji specijaliziranih službi u satnji. To su, uz prvonavedenoga Detrika, natporučnik Ivan Zaratin, konjanički potporučnik Bartol Bozonić, pobočnik Ivan Casuti iz Šibenika, kaplari Toma Radčić i Antun Blažević (Šibenik), kadeti (*cadetto conte* Šimun Fanfonja i Giuseppe Giacomo Rugieri, vodnici Jakov *de Segna* iz Zadra (u prethodnim popisima kao njegov zavičaj naveden je grad Senj) i Francesco Scardone iz Brescije, trubač Frane Lombardinović iz Zadra, glasnik Nikola Gianachi iz Albanije, sedlar (*seller*) Martin Vukas iz Splita te višegodišnji kapelan satnije Šime Šimić.

Ukupno promatrajući, kao što smo to činili i u svim prethodnim popisima, u zavičajnoj strukturi Detrikove satnije iz 1741. godine opažamo nešto manji udio Dalmatinaca (vidi: Grafikon 8). Njihov je postotak i dalje pretežit (60,38%), ali je ipak manji u odnosu na neke prethodno razmotrene popise. Unutar dalmatinske skupine konjanika, Zadranici su i dalje premoćni (oko 50% Dalmatinaca), dočim preostali dio potječe iz Šibenika, Drniša, Splita, Imotskoga i s neretvanskog područja. Opaža se, nadalje, jačanje postotnoga udjela Talijana (Brescia, Gorizia, Udine, Gradisca d'Isonzo: 18,87%) i Istrana (13,21%), dočim su Albanci zastupljeni isključivo pojedinačno (1,89%). Na vojnike koje svrstavano u Hrvate neodređenog i nedefiniranog zavičajnog podrijetla otpada 3,77%, a po prvi puta je u *compagnia Detrico* prisutan i jedan Bokelj (Herceg Novi: 1,89%). Ovdje je potrebno opaziti da su neki vojnici doslovno promijenili definiranje svog matičnog podrijetla. Tako je, primjerice, već spomenuti Jakov Senjanin – vjerojatno već više godina službom (a možda i privatnim životom) vezan za glavni grad Dalmacije – postao Zadraninom, jednako kao i Vujića Verunica koji se prethodno deklarirao kao žitelj sela Visočane. Zagonetniji je, međutim, obrat u navođenju podrijetla konjanika Ivana Krstitelja Vukovića koji je godinama kao svoj zavičaj navodio primorski Bakar, a sada se javlja kao žitelj Imotskoga.

³⁸ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 806. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi (1739.-1744.).
Compagnia propria colonnello Detrico Luigi (Udine, 6. VI. 1741.).

Grafikon 8. Zavičajno podrijetlo ljudstva u satniji Luje Detrika prema popisu iz 1741. godine

Pisar iz 1741. godine gotovo je sve konjanike opisao kao smeđokose, a uz pokoji krupnijeg i rastom višeg vojnika, svi su ostali *statura ordinaria* ili *comun*. Zapažanje popisivača nije bilo ništa raznovrsnije niti u primjeru opažanja boje konja, tako da su – prema ovim podacima – Detrikovi *Croati a cavallo* uglavnom jahali dorate i vrance. Dobna struktura vojnika i ovdje nije osobito precizno evidentirana,³⁹ a prema iskazanim podacima raspon starosti konjanika je širok i kreće se od 18 do oko 45 godina (ne računajući samoga pukovnika koji je tada imao 69 godina).

Zaključak

Poput Bokelja, kao što su primjerice, potomci rodova Bolica, Buća, Gregorina, Paskvali i Štukanović, i odvjetci dalmatinskih patricijskih obitelji Benja, Fanfonja, Divnić, Fenzi, Michelli Vitturi i drugih, stoljećima su mletačkim prekomorskim postrojbama davali najviši časnički kadar. Jedna od takvih, u mnogo čemu tipičnih dalmatinskih obitelji, bila je i obitelj Detriko, čiji su potomci u ranome novom vijeku obnašali najviše činove u mornaričkom pješastvu i konjici. U ovome smo radu težili predstaviti vojno djelovanje Luje Detrika, posljednjeg muškog potomka obitelji, mletačkoga pukovnika i generala, sudionika Morejskoga rata i Malog rata, višedesetljetnog zapovjednika hrvatske konjaničke pukovnije. Uz postojeća saznanja iz historiografije, u radu smo u prvome redu koristili neobjavljeno gradivo iz središnje državne pismohrane u Mlecima, točnije spise magistrature *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli*, u sklopu koje su sadržani detaljni popisi pukovnija i njima pripadajućih satnija.

Prema podacima koje doznajemo raščlambom navedenoga gradiva, Lujo Detriko zapovijedao je konjaničkom pukovnijom od početka 18. stoljeća do 1744. godine,

³⁹ Tako je, primjerice, konjanik Martin Bilić prema popisu iz 1738. imao 32 godine, a 1741. upisano je da je star 33 godine!

a kroz to je vrijeme kroz *Reggimento Detrico* prošlo niz satnija kojima su u najvećem broju upravljali domaći časnici, a neki od njih kasnije su postali nositelji najviših činova (Nikola Divnić, Frano Buća i drugi). Detrikova pukovnija sudjelovala je u ratnim zbivanjima u Dalmaciji 1714.-1718. godine, a u mirnodopsko vrijeme njezine su satnije, osim u Zadru, učestalo bile stacionirane u gradovima i utvrdama duž mletačkog kopnenog zaleđa.

U radu smo se posebno pozabavili popisima koji se odnose na satniju kojom je Lujo Detriko osobno zapovijedao. Na osnovu podataka iz tih popisa (u razmatranje smo uzeli ukupno šest popisa), načinjenih u raznim gradovima od 1716. do 1741. godine, možemo zbirno zaključiti da je satniju u prosjeku činilo 45-50 časnika, dočasnika i vojnika. Pretežno su bili Dalmatinci (osobito iz Zadra i zadarske kopnene i otočne okolice), dočim su konjanici s područja Apeninskoga poluotoka (uglavnom Veneto), iz Albanije, sjeverne Hrvatske, Istre te drugih zemalja zastupljeni u bitno manjem postotnom udjelu. Dominaciju Dalmatinaca, kao i vojnika iz drugih dijelova onodobnog hrvatskog etničkog prostora, najbolje potvrđuje činjenica da je isповједnik – kapelan satnije, redovito hrvatski svećenik ili fratar.

Detrikovi vojnici najvećim su dijelom, kako otkrivaju podaci iz popisa, osobe srednjeg stasa, smeđe kose, u prosječnoj dobi od oko 25 do 40 godina, a konji koje najčešće koriste u svojoj službi ponajprije su dorati i vranici.

Niz je vojnika ostajao u Detrikovoj satniji više godina te njihova imena uredno bilježimo u gotovo svim popisima. Neki su, ipak, prelazili u druge jedinice, neki su tijekom vojne službe preminuli, a neki su konjanici dezertirali. Na njihovo su mjesto dolazili novi vojnici, također golemom većinom sa područja istočnoga Jadrana.

Na žalost, konkretni podaci o vojnome djelovanju i angažmanu na bojnome polju Detrikove pukovnije nisu nam za sada poznati. O tome bi, kao dio zasebnog budućeg istraživanja, moglo svjedočiti građivo iz drugih mletačkih magistratura zaduženih za rat i vojne snage.

Ovdje smo, obradom neistraženih spisa, pokušali opisati ustroj i konkretno stanje ljudstva jedne tipične mletačke prekomorske postrojbe koja je – zbog svoga sastava – i u imenu imala jasan nacionalni predznak. Pri tome su nas, tragom podataka koje ovo građivo nudi, ponajprije zanimale osobne značajke (od mjesta podrijetla i dobi do boje kose) pripadnika Detrikove konjaničke satnije. Istraživanjem novih arhivskih zbirki kako u zadarskom, tako i u mletačkome arhivu, zasigurno ćemo s vremenom biti bogatiji za nova saznanja o Luji Detriku i njegovim konjanicima, ali i o elitnoj mletačkoj postojbi *Cavalleria Croati*. Ta tema, s obzirom na njezinu važnost i za hrvatsku i za mletačku povijest ranoga novovjekovlja, svakako to zaslužuje.

PRILOG 1. Popis ljudstva u satniji Luje Detrika, načinjen u Zadru 1. srpnja 1716. (Archivio di Stato di Venezia, Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli, b. 801. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi, 1705.-1720., Compagnia propria colonnello Detrico Luigi)

1. Pukovnik (*colonnello*): Lujo Detriko – Zadar; dorat (*bai*)
2. Konjanički potporučnik (*cornetta*): Ferdinand Kandidović – Josip – Gorizia; vranac (*mor*)
3. Kaplar (*caporal*): Toma Radičić – Vid – Neretva; vranac
4. Kapelan (*cappellano*): don Juraj Kuzinović – Matija; vranac
5. Trubač (*trombetta*): Francesco Lombardi – Anzolo – Gorizia; sivac (*lear*)
Vojnici (*soldati*):
6. Matija Ljubišić – Grgur – *Ongaro*; sivac
7. Bare Matošić – Miho – Zadar; riđan (*falbo, saur*)
8. Toma Bavić – Ivan – Zadar; vranac
9. Toma Baberić – Kamilo – Zadar; vranac
10. Luka Cersatović – Toma – Zadar; dorat
11. Petar Saglič – Juraj – Zadar; čilaš (*stor*)⁴⁰
12. Antun Barbenić – Anđelo – Istra; dorat
13. Jerolim Grancarić – Mihovil – Zadar; dorat
14. Petar Sorić – Juraj – Split⁴¹
15. Nikola Dobnić – Petar – Zadar; dorat
16. Jure Grancarić – Ivo – Diklo; riđan
17. Ivan Grancarić – Mijo – Zadar; dorat
18. Nikola Gianachi – Ivan – Albanija; riđan
19. Bastijan Gianachi – Ivan – Albanija; sivac
20. Lovro Dianović – Toma – Sukošan; vranac
21. Toma Strnić – Toma – Zadar; vranac
22. Jakov *de Segna* – Ivan – Senj; čilaš
23. Grgur Vučinović – Andrija – Zadar; dorat
24. Jure Panošević – Matija – Zadar; dorat
25. Martin Matić – Martin – Zadar; sivac
26. Stjepan Vrsalović – Nikola – Zadar; dorat
27. Matija Kresanović – Nikola – Zadar; dorat
28. Ivan Basturović – Luka – zadarsko okružje (*Contado di Zara*); sivac
29. Ivan Vustić – Frane – Bukovica; sivac
30. Toma Olaković – Ivan – Diklo; dorat
31. Antun Zanačić – Ivan – Zadar; dorat
32. Nikola *de Segna* – Stjepan – Senj; vranac
33. Gaetan – Juraj – Skadar; sivac
34. Mijat Gusinović – Ivan – Omiš; dorat
35. Ivan Grgurević; sivac
36. Filip Viani; dorat
37. Ivan Krstičević – Šimun – Zemunik; dorat
38. Karlo Kalević – Mate – Visočane; dorat
39. Grgur Brajković – Vuko – Sukošan; sivac⁴²

⁴⁰ Naknadno je prekrižen s osnovnog popisa.

⁴¹ Naknadno je prekrižen s osnovnog popisa.

⁴² Naknadno je prekrižen s osnovnog popisa.

Naknadno dopisani vojnici:

1. Nikola Sorić – Toma; dorat
2. Mihovil – Petričević – Matija; dorat
3. Antun Kandidović – Josip – Gorizia; sivac
4. Ivan Eraković; dorat
5. Matthias Millar; riđan
6. Antun Bošković – Krstitelj; dorat
7. Krstitelj Rosinjolović – Dominik; dorat
8. Ivan Navalić – Krsto – Cetina; sivac
9. Marko Strijić – Toma – Visočane; dorat
10. Matija Duplančić – Petar; dorat

PRILOG 2. Popis ljudstva u satniji Luje Detrika, načinjen u Trevisu 9. travnja 1724. (Archivio di Stato di Venezia, Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli, b. 802. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi, 1720.-1727., Compagnia propria colonnello Detrico Luigi)

1. Pukovnik (*colonnello*): Lujo Detrico – Zadar; riđan
2. Natporučnik (*capitan tenente*): Petar Duplančić; vranac
3. Konjanički potporučnik (*cornetta*): Ferdinand Kandidović – Josip – Gorizia; sivac
4. Pobočnik (*aiutante*): Marko Duplančić; vranac
5. Kaplar (*caporal*): Toma Radičić – Vid – Neretva; dorat
6. Kaplar (*caporal*): Antun Janković – Stjepan; vranac
7. Trubač (*trombetta*): Francesco Lombardi – Anzolo – Gorizia; sivac

Vojnici (*soldati*):

8. Matija Ljubišić – Grgur – *Ongaro*; sivac
9. Toma Baberić – Kamilo – Zadar; dorat
10. Petar Saglić – Juraj – Zadar; sivac
11. Jerolim Grancarić – Mihovil – Zadar; dorat
12. Nikola Gianachi – Ivan – Albanija; dorat
13. Bastijan Gianachi – Ivan – Albanija; sivac
14. Jakov *de Segna* – Ivan – Senj; dorat
15. Ivan Vustić – Frane – Bukovica; dorat
16. Antun Zanačić – Ivan – Zadar; dorat
17. Nikola *de Segna* – Stjepan – Senj; vranac
18. Gaetan – Juraj – Skadar; sivac
19. Filip Viani; dorat
20. Antun Kandidović – Josip – Gorizia; vranac
21. Krstitelj Rosinjolović – Dominik; dorat
22. Antun Jurković – Marko – Klis; dorat
23. Ivan Bogdanatić – Istra; riđan
24. Ivan Kovačević – Mihovil – Knin; dorat
25. Ivan Karlovac – Matija – Karlovac; dorat
26. Dume Malagradić – Matija – Šibenik; dorat
27. Petar Sorogac – Mihovil – Knin; vranac
28. Antun Matičević – Matija – Primošten; dorat
29. Luka Cetinić – Vasilj – Zemunik; dorat
30. Gašpar Bogenić – Josip; riđan
31. Lovro *de Segna* – Nikola – Senj; dorat
32. Toma Olaković – Ivan – Diklo; dorat
33. Lovro Dianović – Toma – Sukošan; dorat
34. Josip Krulović – Krstitelj – Knin; dorat
35. Frane Paštrović – Stipan; dorat⁴³
36. Antun Cipsi – Šime
37. Gerolimo Garzoni; sivac
38. Antonio Valier; sivac
39. Grgur – Gezi – Lovro – *Ongaro*; vranac⁴⁴
40. Ivan *de Segna* – Nikola – Senj; sivac

Naknadno dopisani vojnici:

1. Ilija Babić – Vid – Šibenik; dorat
2. Ivan Krstitelj Vuković – Antun – Bakar; dorat

⁴³ Naknadno je prekrizhen s osnovnog popisa.

⁴⁴ Preminiu 12. IV. 1724. te je naknadno prekrizhen s osnovnog popisa.

PRILOG 3. Popis ljudstva u satniji Luje Detrika, načinjen u mjestu Salò 18. travnja 1728. (Archivio di Stato di Venezia, Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli, b. 803. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi, 1727.-1734., Compagnia propria colonnello Detrico Luigi)

1. Pukovnik (*colonnello*): Lujo Detriko – Zadar; riđan
2. Natporučnik (*capitan tenente*): Petar Duplančić; dorat
3. Konjanički potporučnik (*cornetta*): Ferdinand Kandidović – Josip – Gorizia; šarac (*tigro*)
4. Pobočnik (*aiutante*): Marko Duplančić – Petar – Poljica; dorat
5. Kaplar (*caporal*): Toma Radičić – Vid – Neretva; vranac
6. Kaplar (*caporal*): Ivan Badišić – Jakov – Drniš; vranac
7. Trubač (*trombetta*): Francesco Lombardi – Anzolo – Gorizia; vranac
8. Kapetan u pričuvi (*capitan riformato*): Alessandro Alessio; dorat
Vojnici (*soldati*):
9. Matija Ljubišić / Ljuberić – Grgur – *Ongaro* – visok (*alto*) – smeđokos (*castagno*); dorat
10. Toma Baberić / Raketić – Kamilo – Zadar – srednjeg stasa (*comun*) – smeđokos – 46; dorat
11. Nikola *de Segna* – Stjepan – Senj – visok – smeđokos – 51; riđan
12. Jerolim Grancarić – Mihovil – Zadar – nizak (*basso*) – sivokos (*griso*) – 49; dorat
13. Gaetan – Juraj – Skadar – srednjeg stasa – crnokos (*nero*); kovrčav (*rizzo*) – 41; sivac
14. Nikola Gianachi / Zanachi – Ivan – Albanija – nizak – smeđokos – 38; dorat
15. Bastijan Gianachi / Zanachi – Ivan – Albanija – srednjeg stasa – crnokos – 37; sivac
16. Jakov *de Segna* – Ivan – Senj – srednjeg stasa – smeđokos – 33; dorat
17. Ivan Vustić / Vusić – Frane – Bukovica – visok – smeđokos – 38; dorat
18. Antun Zanačić – Ivan – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 28; dorat
19. Filip Viani – srednjeg stasa – smeđokos; dorat
20. Antun Kandidović – Josip – Gorizia – visok – crnokos – 47; dorat
21. Krstitelj Rosinjolović – Dominik – srednjeg stasa – smeđokos – 41; dorat
22. Antun Jurković – Marko – Klis – nizak – smeđokos – 49; dorat
23. Ivan Kovačević – Mihovil – Knin – srednjeg stasa – smeđokos – 41; dorat
24. Ivan Karlovac – Matija – Karlovac – visok – smeđokos – 41; dorat
25. Dume Malagradić – Matija – Šibenik – srednjeg stasa – crnokos – 41; dorat
26. Petar Sorogac – Mihovil – Knin – visok – smeđokos – 36; dorat
27. Antun Matičević – Matija – Primošten – srednjeg stasa – smeđokos – 31; dorat
28. Luka Cetinić – Vasilj – Zemunik – srednjeg stasa – crnokos – 28; vranac
29. Lovre *de Segna* – Nikola – Senj – visok – smeđokos – 25; vranac
30. Toma Olaković – Ivan – Diklo; dorat⁴⁵
31. Lovro Dianović – Toma – Sukošan – visok – sivokos – 51; dorat
32. Josip Kulović – Krstitelj – Solin – srednjeg stasa – crnokos – 50; dorat
33. Antun Cipsi – Šime – nizak – smeđokos – 42; dorat
34. Gerolimo Garzoni – srednjeg stasa – crnokos – 57; vranac
35. Antonio Valier – visok – smeđokos – 48; dorat
36. Ivan *de Segna* – Nikola – Senj; dorat⁴⁶
37. Ilija Babić – Vid – Šibenik – visok – smeđokos – 41; dorat
38. Ivan Krstitelj Vuković – Antun – Bakar – srednjeg stasa – crnokos – 29; riđan
39. Jere Seglić – Petar – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 19; dorat

⁴⁵ Preminuo 19. VII. 1727. te je naknadno prekrižen s osnovnog popisa.

⁴⁶ Prekrižen zbog bijega iz postrojbe.

40. Šime Milošević – Martin – Sukošan – krupan (*grando*) – smeđokos – 30; dorat
41. Antun Duplančić – Petar – Poljica – srednjeg stasa – smeđokos – 19; vranac
42. *Conte* Frane Benja (*Begna*) – Zadar; dorat
43. Frane Bošković; dorat
44. Stjepan Memedović – Nikola – Ljubuški – srednjeg rasta – smeđokos – 36; dorat

Naknadno dopisani vojnici:

1. Pričuvni zastavnik (*alfier riformato*): Bernardo Lascari; dorat⁴⁷
2. Frane Lombardinović – Frane – Zadar – srednjeg stasa – crnokos – 20; vranac
3. Ivan Sušić
4. Marko Gianachi – Ivan – Albanija – srednjeg stasa – smeđokos – 22

⁴⁷ Naknadno je prekrizhen s popisa.

PRILOG 4. Popis ljudstva u satniji Luje Detrika, načinjen u Bresciji 1. rujna 1734. (Archivio di Stato di Venezia, Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli, b. 804. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi, 1734.-1737., Compagnia propria colonnello Detrico Luigi)

1. Pukovnik (*colonnello*): Lujo Detriko – Zadar; riđan
2. Natporučnik (*capitan tenente*): Petar Duplančić; dorat
3. Konjanički potporučnik (*cornetta*): Petar Cipsi; dorat⁴⁸
4. Kapetan u pričuvu (*capitan riformato*): Conte Krsto Fanfonja (*Fanfogna*) – Zadar; dorat
5. Kapelan (*cappellano*): Šime Šimić; vranac
6. Kaplar (*caporal*): Toma Radičić / Radetić – Vid – Neretva; sivac
7. Kaplar (*caporal*): Antun Duplančić – Petar – Poljica; dorat⁴⁹
8. Trubač (*trombetta*): Giorgio Staitner – Cristoforo – Češka (*Boemia*); dorat
9. Glasnik (*forier*): Nikola Gianachi / Zanchi – Ivan – Albanija – srednjeg stasa – smeđokos – 38; dorat
10. Vodnik (*marescalco*): Francesco Scardone – Bortolo – Brescia – srednjeg stasa – smeđokos – 50; dorat
Vojnici (*soldati*):
11. Toma Baberić / Radetić – Kamilo – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 46; dorat
12. Jakov de Segna – Ivan – Senj – srednjeg stasa – smeđokos – 33; sivac
13. Antun Zanačić – Ivan – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 38; riđan
14. Krstitelj Rosinjolović – Dominik – srednjeg stasa – smeđokos – 41; čilaš
15. Antun Žarković / Jurković – Marko – Klis – plavokos (*biondo*) – 45; dorat
16. Dume Malagradić – Matija – Šibenik – srednji stas – smeđokos – 41; sivac
17. Luka Čutorolović (*Chiutorolouich*) – Vasilj – Šibenik – visok – smeđokos – 25; sivac
18. Ivan Krstitelj Vuković – Antun – Bakar – srednjeg stasa – crnokos – 29; riđan
19. Jere Seglić – Petar – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 19; čilaš
20. Stjepan Memedović – Nikola – Ljubuški – srednjeg stasa – smeđokos – 36; sivac
21. Frane Lombardinović – Frane – Zadar – srednjeg stasa – crnokos – 20; riđan
22. Ivan Pusić
23. Antun Bavetić – Toma – Zadar – visok – smeđokos; dorat
24. Antun Vijanović – Filip – Split – srednjeg stasa – smeđokos – 20; dorat
25. Vuko Bjelica – Nikola – Drniš – visok – crnokos – 30; dorat
26. Geatan Blažević – Jure – srednjeg stasa – smeđokos – 21; riđan
27. Matija Fališić – Bartol – Split – srednjeg stasa – crnokos – 45; sivac
28. Marko Radić – Nikola – Klis – crnokos
29. Lujo Vijanović – Filip – Split – srednjeg stasa – smeđokos; dorat
30. Martin Bilić – Šimun – Ugljan; vranac
31. Jadre Žepina – Marko – Nadin; vranac
32. Grgur Grubić – Grgur – Briševo; vranac
33. Mijat Krekić – Jure – Sukošan; dorat
34. Jakov Krekić – Jure – Sukošan; dorat
35. Stjepan Dujmović – Matija – Split; dorat
36. Jakov Vlatković – Jure – Kula Atlagić; dorat
37. Toma Tolić – Bartol – Biograd – srednjeg stasa – smeđokos; čilaš

⁴⁸ Preminuo 22. X. 1734. te je prekrižen s osnovnog popisa.

⁴⁹ Kaplar Antun Duplančić imenovan je pobočnikom satnije 5. X. 1734.

38. Mate Bačević – Petar – Pašman; šarac
39. Luka Dokada – Jadre – Nadin; riđan
40. Toma Jovanović – Šimun – Dubrave; dorat
41. Ivan Kalan – Ivan – Korlat; vranac
42. Toma Grabovac – Antun – Vrlika; čilaš
43. Petar Benečić – Ivan – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 19 – dorat
44. Vujica Verunica – Jadre – Visočane; riđan
45. Nikola Verunica – Jadre – Visočane; vranac⁵⁰
46. Šime Maras – Mate – Vrsi; dorat
47. Jure Milovac – Vid – Starigrad; dorat
48. Jovo Miočić – Jure – Jesenice; riđan
49. Martin Šimarina – Frane – Ugljan; dorat
50. Nikola Vidović – Ivan – Kožlovac; riđan
51. Jure Matešić – Mate – Zadar; riđan
52. Antun Tomašević – Toma – Biograd; dorat
53. Mate Mrvičić – Grgo – Biograd; dorat
54. Luka Milaković – Ilija – Zadar; dorat
55. Matija Goić; dorat
56. Ante Gianačić – Nikola – Zadar; riđan

Naknadno dopisani vojnici:

1. Konjanički potporučnik (*cornetta*): Marko Krajina
2. Konjanički potporučnik (*cornetta*): Bartol Bozonić; dorat
3. Stojan Krešević – Petar – Tinj – srednjeg stasa – smeđokos – 23; dorat
4. Ivan Zanković – Frane – Zadar – srednjeg stasa – crnokos – 26; vranac
5. Ivan Teklić – Ivan – Zadar – nizak – crvenokos (*rosso*) – 20; dorat

⁵⁰ Preminuo 7. IX. 1734. te je prekrižen s osnovnog popisa.

PRILOG 5. Popis ljudstva u satniji Luje Detrika, načinjen u Veroni 22. ožujka 1738. (Archivio di Stato di Venezia, Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli, b. 805. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi, 1737.-1739., Compagnia propria colonnello Detrico Luigi)

1. Pukovnik (*colonnello*): Lujo Detriko – Zadar; riđan
2. Konjanički potporučnik (*cornetta*): Bartol Bozonoć / Batanić; dorat
3. Konjanički potporučnik (*cornetta*): Conte Ivan Ćipiko (*Cipico*); dorat
4. Kapelan (*cappellano*): Šime Šimić; dorat
5. Kaplar (*caporal*): Toma Radičić / Radetić – Vid – Neretva – 59; vranac
6. Kaplar (*caporal*): Nikola Adomi – Zadar; dorat
7. Pričuvni bojnik (*sargente maggiore riformato*): Mario Nikola Tolomei; dorat
8. Zasluznik (*benemerito*): Conte Frane Benja (*Begna*) – Zadar; dorat
9. Trubač (*trombetta*): Alessandro Panata – Battista – Cremona; dorat
10. Trubač (*trombetta*): Iseppo Paltieri – Nicolò – Verona; vranac⁵¹
11. Glasnik (*forier*): Nikola Gianachi / Zanachi – Ivan – Albanija – nizak – smeđokos; dorat
12. Vodnik (*marescalco*): Francesco Scardone – Bortolo – Brescia – srednjeg stasa – smeđokos; dorat
Vojnici (*soldati*):
13. Toma Radetić / Baberić – Kamilo – Zadar; dorat⁵²
14. Antun Zanačić – Ivan – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – dorat
15. Dume Malagradić – Matija – Šibenik – srednjeg stasa – smeđokos; riđan
16. Stjepan Memedović – Nikola – Ljubuški – smeđokos; dorat
17. Frane Lombardinović – Frane – Zadar – srednjeg stasa – crnokos; riđan
18. Antun Bavetić – Toma – Zadar – visok – smeđokos – 28; riđan
19. Antun Vijanović – Filip – Split – srednjeg stasa – 28; vranac
20. Gaetan Blažević – Jure – srednjeg stasa – smeđokos – 30; dorat⁵³
21. Lujo Vijanović – Filip – Split – srednjeg stasa – smeđokos – 23; dorat
22. Jakov Vlatković – Jure – Kula Atlagić – 30; vranac
23. Toma Tolić – Bartol – Biograd – 23; dorat
24. Petar Benečić – Ivan – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 22; dorat
25. Jure Matešić – Mate – Zadar – 20; dorat
26. Antun Zanačić – Ivan – Zadar – 19; dorat
27. Stojan Krešević – Petar – Tinj – srednjeg stasa – smeđokos – 25; dorat
28. Petar Tonić – Ivan – Zadar – krupan – smeđokos; dorat
29. Grgo Kabijanović – Ivan – Zadar – 20; dorat
30. Matija Sorer – Matija – Zadar – visok – smeđokos; vranac
31. Antun Jukalović – Petar – Zadar – visok – smeđokos; riđan
32. Jure Milinović – Stipan – Krupa – 20; dorat
33. Luigi Todorović – Julije – Zadar; dorat
34. Frane Pasanalović – Karlo – Zadar – visok – smeđokos – 35; vranac
35. Karlo Rotić – Antun – Zadar – visok – smeđokos – 34; dorat
36. Antun Bonić – Antun – Zadar; dorat
37. Ivan Marković – Marko – Cetina – 28; dorat

⁵¹ Naknadno je prekrižen s popisa.

⁵² Naknadno je prekrižen s popisa.

⁵³ Preminiu 1. VI. 1738. te je prekrižen s osnovnog popisa.

38. Francesco Emo – pokrštenik (*figlio catacumeni*); dorat
39. Antonio Valier – pokrštenik (*figlio catacumeni*); dorat
40. Pietro Valaresso – pokrštenik (*figlio catacumeni*); dorat
41. Šime Milošević – Martin – Sukošan – visok – 43; dorat
42. Mijat Krekić – Jure – Sukošan – srednjeg stasa – 25; dorat
43. Martin Bilić – Šimun – Ugljan – srednjeg stasa – 32; dorat

Naknadno dopisani vojnici:

1. Mijo Bardić – Frane – Drniš – visok – 31; dorat
2. Frane Lungarić – Frane – Drniš – srednjeg stasa – 36; riđan
3. Pave Bušljetić – Mate – Starigrad – 32; dorat
4. Marko Galić – Ivan – Knin – smeđokos – 38; dorat
5. Ivan Stefanini – Stjepan – Hercegovina – 60; dorat

PRILOG 6. Popis ljudstva u satniji Luje Detrika, načinjen u Udinama 6. lipnja 1741. (Archivio di Stato di Venezia, Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli, b. 806. Cavalleria Croati: Reggimento Detrico Luigi, 1739.-1744., Compagnia propria colonnello Detrico Luigi)

1. Pukovnik (colonnello): Lujo Detriko – Zadar; riđan
2. Natporučnik (*capitan tenente*): Ivan Zaratini; čilaš
3. Konjanički potporučnik (*cornetta*): Bartol Božonić / Batanić; dorat
4. Pobočnik (*aiutante*): Ivan Casuti – Dujam – Šibenik; vranac
5. Kapelan (*cappellano*): Šime Šimić; dorat
6. Kaplar (*caporal*): Toma Radičić / Radetić – Vid – Neretva – srednjeg stasa – smeđokos – 68; vranac
7. Kaplar (*caporal*): Antun Blažević – Mihovil – Šibenik – visok – smeđokos – 31; dorat
8. Trubač (*trombetta*): Frane Lombardinović – Frane – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 37; čilaš
9. Glasnik (*forier*): Nikola Gianachi / Zanachi – Ivan – Albanija – srednjeg stasa – smeđokos – 43; vranac
10. Kadet (*cadetto*): Conte Šimun Fanfonja (*Fanfogna*) – Josip (pukovnik) – Zadar; dorat
11. Kadet (*cadetto*): Giuseppe Giacomo Rugieri – Antonio (guvernador); dorat
12. Vodnik (*marescalco*): Francesco Scardone – Bortolo – Brescia – srednjeg stasa – sivokos – 60; vranac
13. Vodnik (*marescalco*): Jakov *de Segna* – Ivan – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 43; vranac⁵⁴
14. Sedlar (*seller*): Martin Vukas – Ivan – Split – srednjeg stasa – smeđokos – 20; dorat
Vojnici (*soldati*):
15. Dume Malagradić – Matija – Šibenik – srednjeg stasa – smeđokos – 30; dorat
16. Lujo Vijanović – Filip – Split – srednjeg stasa – smeđokos – 29; vranac
17. Ivan Krstitelj Vuković – Antun – Imotski – srednjeg stasa – smeđokos – 39; dorat⁵⁵
18. Martin Bilić – Šimun - Ugljan – srednjeg stasa – smeđokos – 33; dorat
19. Jakov Krekić – Juraj - Sukošan – srednjeg stasa – smeđokos – 43; dorat
20. Toma Tolić – Bartol - Biograd – srednjeg stasa – smeđokos – 25; riđan
21. Stojan Krešević – Petar - Tinj – srednjeg stasa – smeđokos – 27; dorat
22. Mijo Bardić – Frane – Drniš – visok – smeđokos – 33; dorat
23. Antun Jukalović – Petar – Zadar – visok – smeđokos – 34; vranac
24. Jure Milinović – Stojan – Krupa – srednjeg stasa – smeđokos – 22; dorat
25. Dominik Bazanić – Bartol – Split – srednjeg stasa – smeđokos – 28; dorat
26. Ivan Lakić – Ivan Krstitelj – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 20; dorat
27. Vujica Verunica – Jadre – Zadar – visok – smeđokos – 25; dorat⁵⁶
28. Šime Petrović – Petar – Zadar – visok – smeđokos – 37; dorat
29. Stjepan Casoti – Mihovil – Šibenik – srednjeg stasa – smeđokos – 19; vranac
30. Marko Radoš – Mate – Istra – srednjeg stasa – smeđokos – 45; dorat
31. Matija Goić – Ivan – Zadar – visok – smeđokos – 38; dorat
32. Petar Tolić – Bartol – Biograd – srednjeg stasa – 25; vranac
33. Gašpar Brigović – Marko – Zadar – visok – smeđokos – 39; vranac

⁵⁴ U prethodnim popisima kao mjesto podrijetla Jakova Senjanina naveden je Senj.

⁵⁵ U prethodnim popisima kao mjesto podrijetla Ivana Krstitelja Vukovića naveden je Bakar.

⁵⁶ U prethodnim popisima kao mjesto podrijetla Vujice Verunice navedeno je selo Visočane.

34. Ivan Krstitelj Mistuzzi – Frane – Istra – srednjeg stasa – sivokos – 47; sivac
35. Josip Fornić – Joakim – Istra – srednjeg stasa – smeđokos – 27; dorat
36. Ilarije Zulijanović – Antun – Istra – srednjeg stasa – smeđokos – 24; dorat
37. Nicolò Venzone – Carlo – Gorizia – srednjeg stasa – smeđokos – 35; dorat
38. Ivan Lukinović – Josip – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 34; dorat
39. Josip Jurinović – Antun – Zadar – nizak – smeđokos – 18; dorat
40. Gašpar Gverić (*Guerich*) – Anđelo – Udine – srednjeg stasa – smeđokos – 21; vranac
41. Frane Gverić – Anđelo – Udine – srednjeg stasa – smeđokos – 19; vranac
42. Ivan Toskijanović (*Toschianouich*) – Ivan – Gorizia – srednjeg stasa – smeđokos – 38; dorat
43. Lunardo Bertošić – Bartol – Istra – srednjeg stasa – smeđokos – 34; vranac
44. Antun Kordić – Marko – Bukovica – visok – crvenokos – 36; vranac
45. Ivan Palagri – Andrija – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 32; dorat
46. Antun Levasinović – Serafin – Gradisca d'Isonzo – visok – smeđokos – 24; dorat
47. Girolamo Mamiago – Carlo – visok – smeđokos – 30; dorat
48. Antun Aginović (*Agionouich*) – Jakov – Udine – visok – smeđokos – 35; dorat
49. Petar Pimidorović – Krstitelj – Istra – srednjeg stasa – smeđokos – 22; vranac
50. Josip Fabrinović – Nikola – Udine – srednjeg stasa – smeđokos – 22; dorat
51. Benedikt Petrović – Juraj – Istra – visok – smeđokos – 35; vranac
52. Jure Sablić – Danko – Herceg Novi – srednjeg stasa – smeđokos – 27; dorat
53. Ivan Vuletić – Antun – Zadar – srednjeg stasa – smeđokos – 40; sivac

Lovorka Čoralić

**Louis Detriko (1672-1749), a Patrician of Zadar and Commander of
Croatian Cavalry (*Cavalleria Croati*)**

Summary

Croatian cavalry (*Cavalleria Croati*, *Croati a cavallo*) was counted among the most elite Venetian military corps of the Early Modern Period – along with the Albanian cavalry and infantry (*Soldati Albanesi*), Italian infantry (*Fanti Italiani*) and marine infantry (*Fanti Oltramarini*). Sources regarding the military corps mentioned above are kept in the first place in the *Archivio di Stato di Venezia*, and for the research of structure of particular army branches of the utmost importance is the archival series *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli*, containing detailed data on the military complement of particular regiments (*Reggimento*) and companies (*Compagnia*) appertaining to them. In this article, the focus of research attention is directed towards the regiment of Louis (*Alvise, Luigi*) Detriko, the last male scion of one of the most prominent patrician families of Zadar, who distinguished himself in Venetian military service and gained the rank of general. The structure and organisation of his regiment, which actively operated during almost the entire first half of the eighteenth century, is discussed in detail. Particular research attention is accorded to the complement of the company that Detriko personally commanded (within his own regiment) and six lists of its soldiers are analysed regarding the number of its officers, non-commissioned officers and soldiers, their homeland or place of origin, personal physical characteristics (age, stature, colour of hair, and so on). According to the analysed data, it is evident that Detriko's company consisted mostly of cavalymen coming from Dalmatia (particularly from Zadar and from its continental and insular hinterland, with an average age between 25 and 40 years, of medium size in stature and with brown hair, while the horses that they used for their military service were usually bay horses and black horses. Numerous officers, non-commissioned officers and soldiers remained in the company for longer periods (even for several decades), but, from one list to another, there may be seen also certain changes in the elementary composition of the unit, even though not particularly important ones. At the end of the article, transcripts of the six lists of Detriko's company, which were composed between 1716 and 1741, are given.

Key words: the Republic of Venice, Zadar, Louis Detriko, Croatian cavalry, military history, history of the eighteenth century